



Pedagogická  
fakulta  
Faculty  
of Education

Jihočeská univerzita  
v Českých Budějovicích  
University of South Bohemia  
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

# Poselství pohádek pro děti v mateřské škole

Vypracovala: Jana Kuncová

Vedoucí práce: Mgr. Hana Švejdová

České Budějovice 2018

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Strašicích dne 26. 6. 2018

Jana Kuncová

### **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Haně Švejdové za motivaci, odborné vedení, trpělivost a čas, který mi věnovala.

## **Abstrakt**

Tato práce se zabývá klasickou pohádkou v životě předškolních dětí. Jejím záměrem je zjistit, jaké šance má realizování pohádkových projektů v MŠ, aby zaujaly současné předškolní děti, plnily svá poselství a zároveň naplňovaly cíle RVPPV. Teoretická část se zabývá vývojovými etapami předškolního dítěte s vymezením charakteristických vývojových zvláštností. Druhá část vymezuje symboliku a charakteristické znaky pohádky. Třetí se týká významu pohádky v životě předškolního dítěte a jejího využití v rámci předškolního vzdělávání. Obsahem praktické části je vytvoření projektů, které vychází z pohádkových motivů a jejich realizace s dětskou skupinou.

## **Klíčová slova**

Pohádka, předškolní dítě, předškolní vzdělávání, dětská literatura, lidová pohádka, činnosti, porozumění textu.

## **Abstract**

This thesis deals with classical fairy tale in the life of pre-school children. The aim of the thesis is to find out any chances if implementing fairy-tale projects so that they could attract contemporary pre-school children, deliver their message and simultaneously correspond with the FEPPE (Framework Education Programme for Preschool Children) targets. The theoretical part deals with developmental stages of a pre-school child together with characteristic developmental peculiarities classification. The second part classifies both symbolism and characteristic features of a fairy tale. The third part deals with an importance of a fairy tale in a pre-school child's life and its usage in the framework of pre-school education. The practical part contains a creation of projects which are based on fairy-tales motifs and their implementation with a group of children.

## **Key words**

Fairy-tale, pre-school child, pre-school education, literature for children, folk fairy-tale, activities, text comprehension.

## Obsah

Úvod .....	8
I. Teoretická část .....	9
1 Vývojové etapy předškolního dítěte s vymezením charakteristických vývojových zvláštností .....	9
1.1 Motorický vývoj .....	9
1.2 Kognitivní vývoj předškolního dítěte .....	10
1.2.1 Smyslové vnímání .....	10
1.2.2 Představivost a fantazie .....	10
1.2.3 Paměť .....	11
1.2.4 Myšlení .....	11
1.2.5 Vývoj verbálních schopností .....	12
1.3 Emoce .....	12
1.4 Socializace .....	13
2 Pohádka .....	15
2.1 Pohádka jako jedinečný umělecký útvar .....	15
2.2 Jak vznikaly pohádky .....	16
2.3 Pohádkové útvary .....	17
2.4 Pohádkové motivy .....	18
3 Pohádky v životě předškolního dítěte .....	20
3.1 Proč jsou pohádky důležité .....	20
3.2 Využití pohádky při předškolním vzdělávání .....	22
II. Praktická část .....	24
4 Název integrovaného celku: Dlouhý, Široký a Bystrozraký .....	24
4.1 Část první: Kouzelný já klíček mám, pohádku s ním odmykám .....	25
4.2 Část druhá: Na hradě .....	27

4.3	Část třetí: Cesta za princeznou .....	32
4.4	Část čtvrtá: U černokněžníka .....	37
5	Integrovaný celek: O dvanácti měsíčkách .....	45
5.1	Část první: Doma .....	46
5.2	Část druhá: Měsíc – Leden kraluje .....	47
5.3	Část třetí: U dvanácti měsíčků .....	50
6	Celkové shrnutí obou celků .....	57
	Závěr .....	58
	Seznam použitých zdrojů .....	59
	Seznam obrázků .....	62
	Seznam příloh .....	63
	Přílohy .....	64

## Úvod

*„Předškolní věk, je-li vrcholnou dobou fantazie, je nutně i vrcholnou dobou pohádek. Jedno patří neodlučně k druhému“ (Matějček, 2005, s. 155).*

Mnoho z nás si dětství bez pohádek nedokáže představit. Vždy zůstanou v naší paměti a je jedno, jestli nám je pět nebo padesát let. Jsou jedním z možných způsobů, jak dětem pomoci orientovat se v dnešním rychle se měnícím světě. Dítě se jejich prostřednictvím seznamuje se situacemi, které pak mohou řešit i jeho problémy. Splývá zde reálný svět se světem fantazie a tyto dvě roviny spolu vytvářejí skutečnost, která je pro dítě srozumitelná. Jsou plné dobra a zla a vždy v nich zvítězí dobro a zlo je potrestáno. Pohádky rozvíjejí rozumové schopnosti, vyjasňují dětské pocity, úzkosti, tužby a především podporují sebedůvěru a důvěru v budoucnost.

Cílem této práce je vytvořit projekty vycházející z klasických pohádek, které budou v souladu s RVP PV a budou nabízet různé způsoby práce s pohádkou při edukaci předškolních dětí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se bude zabývat vývojovými etapami předškolního dítěte a vymezí charakteristické vývojové zvláštnosti, symboliku, charakteristické znaky pohádky a jejich význam v životě předškolního dítěte. Praktická část bude obsahovat návrh projektů pohádek Dlouhý, Široký a Bystrozraký a O dvanácti měsíčkách. Těchto dvou projektů se zúčastní děti z mateřské školy ve Strašicích ve věkovém složení 4–6 let. Společně s dětmi budou v komunikativním kruhu formou rozhovoru tyto projekty následně reflektovány.



## I. Teoretická část

### 1 Vývojové etapy předškolního dítěte s vymezením charakteristických vývojových zvláštností

Předškolní věk byl dříve pokládán za období tzv. „přechodné“. Současné poznatky však dokazují opak. Jak uvádí Matějček (2013), je to velká vývojová epocha, svébytná a samostatná, která má významnou spojitost s pozdějším životem dítěte. Herman (2008) uvádí, že období do šesti let v životě člověka je obdobím nejdůležitějším. Utváří se až 85 % osobnosti. *„Předškolní věk je jedno z nejzajímavějších vývojových období člověka. Je to čas neutuchající aktivity duševní i tělesné, velkého zájmu o okolní jevy, doba, která je nazývána obdobím hry, protože právě při hře se aktivita dítěte projevuje především“* (Šulová, 2010, s. 13). Toto období trvá přibližně od 3 do 6 let věku dítěte. Vágnerová (2000) neopomíná charakteristické znaky tohoto věku, jimiž jsou postupné uvolňování vázanosti na rodinu, rozvoj aktivity, osvojování si běžných norem chování, znalost obsahu rolí a přijatelná úroveň komunikace. Významným úkolem tohoto období je učit se prosadit i spolupracovat především v rovnocenné vrstevnické skupině. Dítě se připravuje na život ve společnosti (Vágnerová, 2005).

#### 1.1 Motorický vývoj

Kvalita pohybové koordinace se zdokonaluje. Jsou zřejmé přesnější, účelnější a plynulejší pohyby. To můžeme pozorovat například v rámci společenských činností s rodiči či vrstevníky, které děti dobře napodobují například při sportovních aktivitách (Šulová, 2010). Děti jsou schopny již plné sebeobsluhy – samostatně se oblékají a svlékají, skládají si věci, uklízí hračky, pečují o svou hygienu. Jak uvádí Šulová (2010), dochází k rozvoji jemné motoriky, která je však velmi omezena osifikací ruky. Dítě si rádo v tomto období hraje s různými materiály – s knoflíky, plastelínou, kamínky, korálky. Různými tvary a materiály je dítě jakoby okouzleno, různě je řadí a porovnává se zapojením hmatu.

S rozvojem jemné motoriky souvisí rozvoj kresby. Dítě nejprve spontánně čará, přičemž tato čára může představovat cokoli (Šulová, 2010). Při zobrazování lidské

postavy děti z počátku kreslí tzv. „hlavonožce“. Protože je pro ně lidský obličej důležitý pro navazování sociálních vztahů, soustřeďují se právě na zobrazení hlavy a jejích detailů (Vágnerová, 2005). Dalším stádiem zobrazování lidské postavy je stádium subjektivně fantazijního zpracování. Dítě některé detaily zobrazuje nereálně. Kresby jsou průhledné, někdy zobrazují obsah těla, např. těhotné ženy, pupík atd. Následuje stádium realistického zobrazení, kdy už se dětské výtvary podobají čím dál tím více skutečnosti. Dítě spíše kreslí to, co vidí (Vágnerová, 2005).

## **1.2 Kognitivní vývoj předškolního dítěte**

Jak uvádí Nádvořníková (2011), je právě předškolní období senzitivním obdobím pro rozvoj mnoha kognitivních procesů, zejména smyslů, řeči a myšlení.

### **1.2.1 Smyslové vnímání**

Podle Šulové (2010) je percepce v tomto věku globální. Dítě snadno upoutá výrazný detail, zvláště když má nějaký vztah k jeho aktuálnímu zájmu nebo potřebě. Pomocí vnímání získává informace o okolním světě. Dochází k postupnému zdokonalování zrakového, sluchového, dotykového, chuťového, čichového vnímání i vnímání prostoru a času. Nejvíce se dítě rozvíjí tím, co ho upoutá bezprostředně a subjektivně, a též vlastními prožitky.

### **1.2.2 Představivost a fantazie**

Teprve v předškolním věku dochází k výraznému rozvoji představivosti. Nádvořníková (2011) vysvětluje, že to souvisí se stále větším množstvím podnětů, které dítě obklopují a působí na něj, ale i s přibývajícím kvalitou paměti. Rozvíjí se též intenzivně i fantazijní představy. Ty jsou pro předškoláka nutné, doplňuje Šulová (2010), neboť si v nich dítě přizpůsobuje někdy obtížně pochopitelnou nebo přijatelnou realitu. Nádvořníková (2011) uvádí, že fantazie dítěte ještě není usměrňována myšlením kritickým, tudíž je spontánní a bohatá. Taková fantazie se vyskytuje v příbězích a pohádkách, proto v nich dítě nachází zálibení. Podle Svobody (2014) dítě těžko dokáže rozlišovat skutečnost od fantazie. Realita snová se mu prolíná s realitou bdělou. Objevují se nepravé lži, tzv. konfabulace (Vágnerová, 2005).

### 1.2.3 Paměť

Kolem třetího roku si zážitek dítě pamatuje pouze několik měsíců, na konci předškolního období to může být i několik let, jak uvádí Nádvorníková (2011). Paměť má nejprve charakter bezděčného zapamatování a uchování. Až kolem pátého roku se začíná uplatňovat paměť záměrná (Šulová, 2010) a – jak dodává Nádvorníková (2011) – převažující je rovněž paměť mechanická. „*Malé děti si nejlépe zapamatují to, co je spojeno s pohybem, s pozitivním prožitkem*“ (Nádvorníková, 2011, s. 75). Ještě není příliš rozvinuta paměť logická, ale je zřejmé, že si dítě lépe zapamatuje informace, které může chápat v souvislostech, než informace, kterým nerozumí a nechápe je (Nádvorníková, 2011).

### 1.2.4 Myšlení

Myšlení předškoláka je stále vázáno na to, co vnímá nebo si představuje. Zaměřuje se na to, co vidí nebo vidělo, ale již to dokáže rozčleňovat. Jeho myšlení je stále prelogické, tzv. předoperační, je stále vázáno na aktivitu dítěte a konkrétní činnosti (Šulová, 2010). Nádvorníková (2011) upozorňuje, že je třeba respektovat specifika myšlení tohoto věku, které je ještě stále velmi konkrétní a názorné. To se projevuje především tím, že hlavním zdrojem poznání je přímý kontakt se skutečností a možnost ji vlastní činností prozkoumat.

Vágnerová (2005) uvádí typické znaky vnímání světa a výběru informací:

**Centrace** – Ulpívání na jednom nápadném znaku, který je považován za podstatný, a přehlížení méně výrazných, i když významnějších.

**Egocentrismus** – Dítě jen těžko dokáže zaujmout hledisko jiné osoby. Je středem vlastního světa představ a myšlenek.

**Prezentismus** – Vázanost na přítomnost, na aktuální podobu světa.

**Fenomenismus** – Svět je takový, jaký se zdá. Dítě neakceptuje to, co s jeho představou nesouhlasí.

**Jak tyto informace zpracovává:**

**Magičnost** – Příliš nerozlišuje fantazii a skutečnost, nerespektuje logické skutečnosti, mění fakta podle svého přání.

**Animismus (antropomorfismus)** – Přiřítání lidských vlastností i neživým objektům, jejich polidšťování. Usnadňuje mu pochopení světa. Sice už dokáže živé od neživého odlišit, ale snadno tyto rozdíly přehlíží.

**Arteficialismus** – Specifický výklad okolního světa. Dítě věří, že svět a vše, co do něj patří, někdo vytvořil, nějaký člověk nebo jiná bytost.

**Absolutismus** – Věří, že každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost, protože to tak v daném okamžiku vidí a je to pro něj důležité.

### 1.2.5 Vývoj verbálních schopností

Matějček (2013) uvádí, že na počátku předškolního období není výslovnost dětí dokonalá, ovšem před vstupem do školy vývoj řeči postoupí tak výrazně, že už jsou prakticky přítomny všechny formy větné skladby. Šulová (2010) doplňuje, že se výrazně zvyšuje kapacita slov, děti si osvojují gramatická pravidla, zvětšuje se složitost a rozsah vět, roste zájem dítěte o řeč. *„Děti se rozvíjejí především v komunikaci s dospělými, mohou je ovlivnit i média i komunikace s vrstevníky“* (Vágnerová, 2005, s. 194). Dále Vágnerová (2005) vysvětluje, že se děti učí především napodobováním verbálního vyjadřování. Nepřejímají však vše, co slyší, ale především to, co je zaujme. Rády totiž experimentují s novými slovními výrazy. Podle Matějčka (2013) děti dokonce dokáží vyjádřit i svoje někdy překvapivě složité myšlenky. *„Z hlediska rozvoje poznávacích procesů je významnou složkou vývoje tzv. egocentrická řeč“* (Vágnerová, 2005, s. 195). Vágnerová (2005) dále upřesňuje, že jde o řeč tzv. pro sebe. Dítě si povídá samo se sebou bez ohledu na jiné, posluchače nehledá a ani nepotřebuje. Takovou řečí dítě komentuje své jednání a to mu pomáhá pochopit situaci. Podle Čápa a Mareše (2001) se děti ke konci předškolního období dovedou řídit i podle vnitřní řeči, která se postupně vytváří.

### 1.3 Emoce

Emoční prožívání je více stabilní a vyrovnané, než bylo v období batolecím. Citové prožitky jsou intenzivní, často však přecházejí z jedné kvality do druhé, např. se střídá smích a pláč. Vztek a zlost už nebývají tak časté, protože děti již lépe chápou příčiny jejich vzniku. Někdy se děti navzájem straší a navozují si tak pocity příjemného vzrušení.

Není tomu tak u všech, míra bázlivosti a úzkostnosti se liší v závislosti na jejich temperamentu. Pro předškolní věk je typickým emočním stavem veselost a rozvoj smyslu pro humor (Vágnerová, 2005). V tomto období se rozvíjí emoce vztahové. Objevují se city, jako jsou láska, nenávisť, sympatie, antipatie, soucit a pocity sounáležitosti. Je velmi důležité, v jakém prostředí dítě vyrůstá, jaké modely chování každodenně pozoruje a jaká pozornost je mu věnována ze strany dospělých (Šulová, 2010). Podle Svobodové (2017) je podstatné, aby dítě vědělo, že mít emoce je normální a že jsou běžnou součástí našeho života. Rozvíjí se též emoční inteligence, která se projevuje podle Vágnerové (2005) schopností oddálit vlastní uspokojení, částečně ovládat a chápat své citové projevy. Šulová (2010) doplňuje, že děti dokáží být samy k sobě kritické, hodnotit své chování, umět se litovat i se na sebe zlobit. Časté jsou v tomto období pocity viny, když se dítěti něco nepovede, když něco pokazí či rozbije. Některé děti mají tak přísné vlastní svědomí, že jdou na sebe dospělému radši žalovat, než aby dále zápolilo se svými pocity viny. *„Pocity viny signalizují vznik vnitřního korektivního mechanismu, který reguluje dětské chování i tehdy, není-li přítomen nikdo, kdo by dítě pokáral“* (Vágnerová, 2005, s. 200).

#### **1.4 Socializace**

*„Předškolní věk je třeba chápat jako období přípravy na život ve společnosti, a to z širšího hlediska, než je pouze bezprostředně navazující vstup do školy“* (Vágnerová, 2005, s. 202). Socializace předškoláka probíhá nejen v rodině, ale i mimo ni. Dítě získává nové kognitivní i afektivní zkušenosti v kontaktu s jinými lidmi a rozvíjí tak svou individualitu (Vágnerová, 2005). Přesto podle Šulové (2010) rodina zůstává nadále nejdůležitějším vztahovým prostředím, dítěti poskytuje bezpečí, jistoty, zázemí a bezvýhradné přijetí. Dítě si zde osvojuje základní způsoby sociálního chování a naučené sociální dovednosti pak využívá v kolektivu s cizími lidmi a s vrstevníky. Pokud dítě získá zkušenost jistoty a bezpečí, vytvořilo si vědomí domova a rodinné identity, pak teprve může překročit pomyslné hranice a vykročit do světa (Matějček, 2013). Právě mateřská škola je pro ně první institucí, se kterou se setkávají a jejímž prostřednictvím vstupují do společnosti. Zde se již musí podřídit jejím požadavkům, čímž si osvojují další sociální dovednosti (Vágnerová, 2005). Jak uvádí Šulová (2010),

předškolák pak většinou rád opustí rodinné zázemí a vydává se měřit své síly s vrstevníky. V kontaktu s dětmi si uplatňuje, trénuje či koriguje způsoby rolového chování z rodiny. Rozvíjí se i zralejší způsoby interakce, jako jsou sdílení, spolupráce i sebeprosazení. Kontakt s dětmi je též důležitý pro utváření vlastního Já. Vágnerová (2005) nepřehlíží to, že je dítě v MŠ vystaveno zátěži konkurence, nezájmu i přehlížení skupinou neznámých dětí, a tak se učí prosadit se, vydobýt si své místo. Děti mezi sebou soupeří, ale i spolupracují. Snadnější a atraktivnější je pro ně soupeřivá role, která má v dnešní společnosti značnou prestiž. *„Spolupráce je obtížnější, protože vyžaduje spoluúčast zralejších mechanismů, např. sebeovládání, dítě se musí vzdát egocentrického pohledu na situaci, potlačit touhu po bezprostředním uspokojení vlastních potřeb, sdílet uspokojení s ostatními apod.“* (Vágnerová, 2005, s. 214).

S celkovým vývojem dítěte se vyvíjí i morální uvažování. Hlavní autoritou, která určuje pravidla chování, jsou dospělí. Jak říká Svoboda (2014), je proto velmi důležité, aby se na limitech a pravidlech shodovali a dbali na jejich dodržování všichni, kdo se na výchově dítěte podílí. Pro děti je důležitá pozitivní zpětná vazba, pocit úspěšnosti a ocenění. Posiluje se tak jejich sebeúcta, sebejistota a je uspokojována potřeba seberealizace (Vágnerová, 2005).

## 2 Pohádka

**Kde se tu vzaly pohádky: Jiří Žáček**

*Kde se tu vzaly pohádky  
a kdo je složil z vět?  
Připluly z dávna řekou řeči.  
Chyť si je milý vypravěči  
a začni vyprávět!*

*Kdopak ví, jak se jmenoval -  
měl tisíc různých jmen.  
A kdo má uši, ten ho slyší,  
a kdo má duši, je mu bližší...  
Pohádko, dobrý den!*

*Ať už se rodí z pokory  
anebo ze vzdoru,  
ať už jsou pravda nebo báje,  
v každé z nich radost ukrytá je  
jak housle v javoru.*

*Kde se tu vzaly pohádky  
a jakou mají moc?  
Kolikrát stačí dvě tři věty -  
a už nám v srdci kvetou květy...  
Človíčku, dobrou noc!*

### 2.1 Pohádka jako jedinečný umělecký útvar

*„Pohádka je žánr mimořádných estetických kvalit. Vstřebala do sebe dědictví mýtů a rituálů, pradávného prolnutí lidské rozumové aktivity, fantazie i magie a ve své žánrové paměti uchovala moudrost, životní zkušenost, étos, vtip a umění slova*

*nejrůznějších etnik a národů světa“* (Vařejková, 1998, s. 3). Pohádka je původně ústní epický projev, který navazuje kontakt s vnímatelem za pomoci hlasu, mimiky, gest, využívá též půvabu a napětí společného prožitku posluchačů i vypravěče (Vařejková, 1998). Podle Čeňkové (2006) jsou lidové pohádky literární historií národního i světového písemnictví, a jak dodává Bubeníčková (2008), snad každý národ má své pohádky, v nichž se odráží jeho identita a moudrost starých generací. Pohádkové motivy migrují z jedné kultury do druhé, což způsobilo, že si dnes můžeme číst různé pohádky v různých proměnách ve sbornících pohádek světových autorů. I když pohádka původně nebyla určena pouze dětem, v průběhu věků si získala jejich srdce. Možná právě proto, že svými žánrovými představami nejlépe odpovídá jejich mentalitě, potřebám a zájmům.

## **2.2 Jak vznikaly pohádky**

Lidová pohádka podle různých badatelů čerpala z primitivních náboženských rituálů, výročních a animistických kultů, uctívání zemřelých předků z indoevropských mýtů atd. Někteří autoři uvádějí za pravlast pohádek budhistickou Indii, Egypt či území obývaná Kelty. Pohádky se šíří a migrují všemi směry, v období křížových válek to byli rytíři, kteří přinesli do Evropy orientální pohádky. Dále jsou to potulní vypravěči, pohádkáři, zpěváci – bardi, kupci či kněží, kteří putovali z místa na místo a příběhy lidem vyprávěli (Čeňková, 2006). Streit (1992) uvádí, že každý kulturní národ měl své vypravěče, kteří prozářili svým vyprávěním jednotvárný život lovců i rolníků. Pro obyvatele bylo setkání s nimi vždy jedinečnou příležitostí se dozvědět novinky ze světa. U nás to byli především staří lidé, kteří vyprávěli mladým. Děti se musely spokojit s babskými báchorkami, jelikož se na ně nebral zřetel jako na posluchače literatury. Lidová vyprávění pak začali lidé cílevědomě sbírat, třídit a přetvářet v literární text. V 19. století to byli například bratři Grimmové, Alexandr Nikolajevič Afanasjev, Vuk Stefanovic Karadžic aj. (Čeňková, 2006).



## 2.3 Pohádkové útvary

Vařejková (1998) pojmenovává trojí typ pohádkového útvaru.

**Pohádka folklórní** – neboli lidová, která je ústně tradovaná, existuje v různých variantách. Písemně zaznamenaná je pak výchozím textem pro další literární zpracování. Jejím základem je filosofie lidového společenství, moudrost, zdravá morálka či soužití s přírodou. Má smysl pro spravedlnost, víru ve vítězství lásky nad nenávisť, pravdy nad lží a dobra nad zlem. Rovněž je projevem naivního myšlení i těžkého životního údělu venkovského lidu za feudalismu. Teorie literatury pro děti a mládež člení lidovou pohádku na kouzelnou, zvířecí a novelistickou podle různé povahy pohádkových hrdinů a děje. Kouzelná je spjata s mytologickými představami a tajemnými procesy a jevy. Zvířecí se zakládá na animistickém a antropomorfizujícím pojetí přírody, jejími hlavními postavami jsou zosobněná nebo zlidštěná zvířata. V novelistické pohádce jsou nadpřirozené jevy redukovány na minimum. Jejimi kladnými hrdiny jsou především venkovští prostí lidé, kteří svým charakterem převyšují záporné postavy z vyšších vrstev.

**Pohádka literární** – je vlastně literární úpravou folklórních pohádkových textů. Autoři zde v podstatě zachovávají žánrové znaky a principy, snaží se přizpůsobovat a kultivovat jazyk, zvýrazňovat prvky lidového vypravěčství. Hlavními představiteli české literární pohádky jsou K. J. Erben a B. Němcová. Jejich sbírky pohádek v 19. století utvářely umělecky hodnotnou složku literatury pro děti a mládež. Na jejich dílo navazovali další autoři jako M. Mikšíček, B. M. Kulda, V. Říha, F. Hrubín, E. Petiška atd.

**Pohádka autorská** – představuje nový typ pohádkového žánru, který je původním autorským výtvozem. Tato pohádka odráží společenskou realitu, zbavuje se mysticismu a osudovosti, přiklání se k reálnému životu a světu, zvýrazňuje individuální vypravěčský styl svého autora a působí především na fantazijní a emoční složku dětské osobnosti. Jak uvádí Čeňková (2006), česká autorská pohádka vznikala od sedmdesátých let předminulého století. K jejím zakladatelům patří E. Krásnohorská, J. Karafiát se svými Broučky atd. Velkým přínosem pro českou autorskou pohádku bylo období dvacátých a třicátých let 20. století. Vznikala pohádka zvířecí, sociální, rozvíjel se i delší pohádkový příběh a seriál. Iniciátorem a editorem prvního souboru pohádek moderních autorů byl K. Čapek. Dalšími významnými autory byli J. Čapek, J. Wolker, J. Lada, O. Sekora,

J. Werich a další. V poválečném období autoři jako L. Aškenazy, M. Macourek, O. Hofman obohacují tento typ pohádkové tvorby o science-fiction, fantasy či dobrodružnou prózu. V příbězích A. Mikulky, O. Hejné nebo D. Mrázkové se objevily nonsens a grotesknost.

## 2.4 Pohádkové motivy

### Pohádka folklórní i literární:

- Původně byla určena úzkému okruhu posluchačů, proto se zakládá na slohovém postupu vyprávěcím. Má stálou kompozici s klasickou syžetovou výstavbou, hlavní dějovou linií, do které bývá začleněna dějová odbočka či paralelní pásmo.
- Jejím příznačným rysem je, že není časově či místně určena, ani se neváže k žádné historické události nebo osobě.
- Děj postupně nabývá na dramatičnosti, kdy hlavní hrdina překonává nastolené překážky. Objevují se zde symboly zla, hlouposti, žárlivosti, lakoty, pýchy a zloby, se kterými se musí potýkat.
- Do určité beznaděje pak přichází poslové dobra, odvahy, nesobeckosti.
- Dobro vždy musí zvítězit nad zlem.
- Pohádkové postavy zůstávají neměnné, mají své dané role. Vlastnosti jsou jim dány a mnohdy i zveličeny.
- Kladní hrdinové mají své záporné protějšky, díky čemuž vynikne jejich dobrý či špatný charakter. Pro děti je taková přehlednost a jasnost postav a situací čitelná a zřejmá. Odpovídá tak jejich chápání světa a myšlení.
- Vždy vítězí hrdina kladný, čestný, poctivý a spravedlivý nad antihrdinou, který je po zásluze potrestán, kladný naopak odměněn.
- V pohádkách vystupují vedle symbolických postav i postavy reálné, reprezentující především hrdiny lidové, jejichž hlavní silou nejsou kouzla, ale charakterové vlastnosti.
- Pomocníci pohádkových postav bývají antropomorfizovaná zvířata, kouzelné bytosti či předměty. Ty lidovým tvůrcům pohádek plnily v jejich fantazijním světě jejich představu, tužby a přání.

- Objevuje se zde pohádkový počet, tzv. magická čísla. Trojí opakování slov, situací, částí příběhu, ale i tři bratři, dary, životy. Další magická čísla jsou též šest, sedm, devět a dvanáct.
- Časté jsou i stereotypní formule, např. byl jednou jeden, zazvonil zvonec a pohádka je konec, žili spolu šťastně až do smrti atd. (Čeňková, 2006).

**Autorská pohádka:**

- Příznačné je pro ni uvolnění syžetu, osamostatnění motivů i jednotlivých slov. Příběhy se volně epicky rozvíjejí. Často se slovní hříčka, mnohost významů slov, metafora nebo rčení stávají impulsem k osnovám příběhu.
- Jinak chápe nadpřirozené postavy, dokáže se obejít i bez nich. Dětské hrdinové vstupují do světa fikce, kde věci ožívají, přemísťují se, spojují a oni tak prožívají nečekané zážitky.
- Jejím časem se stává i dnešek, prostor i místa jsou často bez pohádkových ambic, zcivilňují se.
- Nalézají nové zdroje fantastiky. Autoři se často inspirovali světem dětské fantazie, jejich hravostí a nápaditostí.
- Kříží se s jinými žánry (Vařejková, 1998).

## 3 Pohádky v životě předškolního dítěte

### 3.1 Proč jsou pohádky důležité

Americký psycholog Bruno Bettelheim v knize *Za tajemstvím pohádek* píše: „Po staletí (ne-li tisíciletí) převyprávované pohádky nabývaly stále větší vytríbenosti, až dosáhly schopnosti sdělovat zároveň zjevné i skryté významy, a promlouvat tak ke všem rovinám lidské osobnosti současně a navazovat spojení způsobem, který oslovuje nevzdělanou mysl dítěte stejně jako náročného dospělého“ (Bettelheim, 2017, s. 12). Vyzdvihuje tak význam pohádky klasické, lidové nad velkým množstvím ostatní dětské literatury, která je podle Bettelheima mělká a nesyťá a nepodněcuje zdroje, které dítě nejvíc potřebuje, aby se dokázalo vypořádat se závažnými vnitřními problémy. Aby příběh obohatil život dítěte, musí se vztahovat ke všem stránkám jeho osobnosti, podněcovat v něm představivost, pomáhat mu rozvíjet rozumové schopnosti, vyjasňovat jeho pocity, úzkosti a tužby. Zároveň by měl brát vážně jeho těžkosti a nabídnout řešení problémů, které děti nejvíce matou. Pohádky jsou jedinečné i tím, že nabízejí dětské představivosti nové dimenze, které by dítě samo objevit nedokázalo. Díky obrazům, které dítěti pohádka nabízí, může strukturovat denní sny a s jejich pomocí dát lepší směr svému životu.

Velký význam pohádkám přisuzuje Marek Herman a ve své knize *Najděte si svého marťana* uvádí: „Pohádky jsou jedním ze základních ložisek, které utvářejí naši psychiku do šesti let. Je hned několik nezpochybnitelných důvodů, proč hrají pohádky v našem životě nezastupitelnou roli“ (Herman, 2008, s. 161). Hlavní tři důvody konkretizuje:

**Skryté návody starých generací** – Prostřednictvím pohádek dítě přijímá zkušenosti předchozích generací, protože na nevědomé bázi dokáže dešifrovat všechna důležitá poselství, podobenství, skryté významy, obrazy či zkratky. Díky tomu se lépe vypořádává se strachy, úzkostmi a problémy, se kterými se při svém vývoji setkává. Pohádky umožňují dítěti otevřít dveře mezi nevědomím a vědomím, kdy se denní přemítání a snění směřuje s pohádkami. Poselstvím minulých generací, které můžeme v pohádkách najít, je podle Hermana (2008) například to, že se v tomto světě dá nalézt bezpečné místo, nalézt někoho druhého, s kým ti bude dobře, že každý má své slabé místo, které se dá překonat atd.

**Při čtení pohádek se děti mohou strachovat a bát** – Pohádka pomáhá při překonávání úzkosti a strachu nebo při zoufalých pocitech osamělosti a opuštěnosti, které dítě může zažívat. Pohádka bere všechny tyto úzkosti a strachy opravdově a vážně, nemusí tomu tak být i u dospělých, kteří se tváří, jako by žádné zlo kolem nás neexistovalo. Při výchově dětí chtějí, aby uvěřily tomu, že jsou všichni od přírody dobří a hodní. Děti se pak stydí za svoji přirozenost, samy v sobě vidí netvora a následkem toho je vznik pocitu viny a úzkosti. Vtažením do pohádky mají možnost si bezpečně a „mimo sebe“ prožít strach, nenávisť, zlost, smutek, sadismus, a to bez pocitu viny, protože zlo si zaslouží potrestání. *„Dítě si prostřednictvím pohádky může v klidu a bezpečí nenávidět nebo si pro někoho přát zlé a kruté tresty, aniž by se cítilo provinile“* (Herman, 2008, s. 164). Dalším důležitým poselstvím pro dítě je fakt, že k lidskému životu neodmyslitelně patří překážky. Když se jim člověk nevyhýbá, dokáže se jim postavit, vždycky vyjde jako vítěz. V pohádkách je jasně vidět dobro a zlo, dítě díky tomu v určitém okamžiku pochopí, že mezi lidmi jsou velké rozdíly a že si musí vybrat, kým chce být. Díky situacím z pohádek, které v dítěti zanechají hlubokou odezvu, se pak identifikuje s kladným hrdinou.

**Sycení a blízkost** – *„Příběh jako takový je přirozeným projevem naší hluboké potřeby žít společně s ostatními lidmi a vzájemně sdílet svoje zkušenosti. Tisíce let žijeme v tlupách a po celou tu dobu jsme si vyprávěli. Proto máme vyprávění příběhů a přenosy zkušeností hluboce zakódovány ve své prapodstatě. Archetypální hlad po příběhu v prvních letech našeho života spolehlivě sytí právě pohádky“* (Herman, 2008, s. 165). Takové pravidelné čtení nebo vyprávění pohádek v rodině přispívá k utváření vlídné atmosféry a může být jedním ze zdrojů tak potřebného pocitu bezpečí a lásky malého dítěte.

Černoušek (1990) vnímá pohádku jako nezastupitelnou součást psychického vývoje dítěte, a to především v dnešní době, která pulzuje tlakem technických zázraků. O to více bychom měli kouzlo slova a tvořivou vypravěčskou fantazii stavět jako protiváhu vlády „techné“, pohádkový svět chránit a přistupovat k němu citlivě, jelikož *„archetyp dítěte dříme v každém z nás“* (Černoušek, 1990, s. 183). Bez pohádkového světa by totiž těžko existoval svět dospělých, vezdejší, svět naší každodennosti. Autor vidí jako základní funkci pohádek vnesení smyslu a řádu do dětem nesrozumitelného světa. Dokáží poskytnout zábavu i napětí a zároveň probouzejí a stimulují jejich zvědavost,

představivost, imaginaci. Napomáhají též k rozvoji inteligence a poznávacích schopností i vyšších psychických funkcí. Mohou vnášet i jistý řád do emocionálních bouří, které často pociťují, a rozvíjet tak jejich citové prožívání. *„Věky přetrvávající pohádka má význam nejen výchovný, poznávací a vzdělávací, ale také terapeutický – neomylně odpovídá na úzkostná traumata, která děti mohou prožívat, když se setkávají s nesrozumitelnými citovými reakcemi dospělých. Pohádka může poskytnout vodítko, jak se orientovat v takových citových problémech“* (Černoušek, 1990, s. 17).

### **3.2 Využití pohádky při předškolním vzdělávání**

**Předčítání** – Nejdůležitější roli při seznamování dětí s knihou sehrávají rodiče. Zpravidla již v kojeneckém věku představují dětem knihu šitou či leporelo. Pro správný rozvoj dítěte a jeho čtenářskou pregramotnost je důležité si mimo jiné udělat čas na pravidelné předčítání a prohlížení knih. Přímá četba z knihy v MŠ je vhodná a často je pedagogy využívána především po obědě při ukládání se na lůžko, lze ji ale zařadit i během dne pro motivaci k různým činnostem. Učitel při předčítání používá svůj hlas, se kterým by měl umět dobře hospodařit, využívat změny tempa i jeho modulace k většímu prožitku dětí z četby. Důležitý je též výběr knih. Ten by měl splňovat estetická kritéria a odpovídat věku a potřebám posluchačů. *„Společné čtení představuje pro velké i malé ještě jeden rozměr, jehož hodnota nevyváží žádný poklad! Pohádka na dobrou noc nabízí rodičům i dětem možnost mít se jen pro sebe. Zkrátka večerní chvílka nad knížkou není jen o vědomostech a kultivování osobnosti, ale především o nenahraditelném prožitku“* (Mlčoch, 2012).

**Vyprávění** – Asi nejpřirozenější forma sdělování příběhu dětem, při níž můžeme reagovat na ohlas posluchačů. Podle situace můžeme určité pasáže opakovat, objasňovat, doplňovat spolu s dětmi a vytvářet tak další verze příběhu podle potřeby. Při vyprávění používáme oční kontakt, mimiku, gesta, pohyb, vzniká tak pro děti intenzivní zážitek z vyprávění (Doláková, 2015). Vyprávění dětem považuje za velmi důležité Streit (1992), a to především vyprávění rodičů svým dětem. *„Vyprávějte jim pohádky a příběhy. Až dorostou, zůstanou jim hřejivé a působivé vzpomínky. Tak vytvoříte velmi silné generační pouto lásky, mnohem silnější, než pohodlí, přepych a dostatek, které podle běžných představ dětem dlužíte“* (Streith, 1992, s. 37).

**Metody dramatické výchovy** – K rozšifrování obecně platného poselství pohádek a umocnění estetického zážitku z uměleckého textu pohádek nám mohou pomoci metody dramatické výchovy. Díky hlubšímu pochopení smyslu příběhu pak děti mohou lépe porozumět sobě i okolnímu světu (Ulrychová, Gregorová, Švejdomá 2000). Práce s pohádkou tak umožňuje dětem vstoupit do rolí různých postav, zažít si na vlastní kůži situace, které jsou pro ně zásadní, přemýšlet a hledat nejlepší způsoby a řešení. Svobodová, Švejdomá (2011) v knize *Metody dramatické výchovy* uvádějí, že bychom svět měli dětem představovat jako pozitivní prostor, dávat jim naději, že dobro je silnější a zvítězí nad zlem, současně však nezamlčovat nebezpečí, která ve světě číhají.

**Pohádkoterapie** – Jedná se o novou metodu terapie s pomocí pohádek. Jedná se o pohádky, jejichž cílem je uklidnit, snížit strach a bolest. *„Terapeutická pohádka odpovídá na traumata, která děti mohou prožít během svého života a může sloužit jako návod, jak se orientovat v takových situacích“* (Poskierová, 2009, s. 261). Tyto pohádky vytvářejí terapeuti s ohledem na to, s jakým problémem se dítě potýká. Na základě příběhu si dítě může přivlastnit určité řešení problému, získat podporu nebo se alespoň učí uvažovat o dané situaci pozitivně.

Uplatnění pohádky v mateřské škole je obrovské. Může být motivací k činnostem výtvarným, hudebním, pohybovým i k rozvíjení schopností rozumových i jazykových. *„Klasická pohádka může být inspirativním, přirozeným východiskem pro celistvé, kvalitní vzdělávání předškolních dětí postihující všechny oblasti rozvoje a uplatňující základní cíle našeho rámcového vzdělávacího programu“* (Svobodová, Švejdomá, 2011, s. 112).

## II. Praktická část

### 4 Název integrovaného celku: Dlouhý, Široký a Bystrozraký

Dlouho jsem přemýšlela, jakou pohádku dětem představit. Pohádka Dlouhý, Široký a Bystrozraký mě zaujala svojí pestrostí prostředí, ve kterém se odehrává, tajemnem, které se v ní skrývá, kouzelnými předměty a hlavně postavami, které v ní vystupují. Doufala jsem, že bude pro děti dostatečnou motivací k rozličným denním činnostem.

Projekt jsem zrealizovala v průběhu šesti týdnů v zimním období v mateřské škole ve Strašicích. Z celkového počtu 27 dětí ve třídě se jich průměrně účastnilo 18. Třída byla heterogenní, skládala se z dětí ve věku od 4 do 6 let.

Za literární předlohu jsem si zvolila klasickou pohádku Dlouhý, Široký a Bystrozraký ze sbírek Karla Jaromíra Erbena a upravenou Alenou Peisertovou. Viz příloha č. 1

#### **Cíle:**

- Získat povědomí o tom, že pohádky jsou dobrá věc a člověk se v nich spoustu věcí dozví a pozná.
- Uvědomit si, že vzájemná pomoc a spolupráce pomáhají řešit i obtížné úkoly.
- Posilovat vzájemné vazby mezi dětmi na základě dalšího sebepoznávání.
- Ztotožnit se s jinou postavou, bytostí a přijmout roli ve společné hře.
- Rozvíjet nové pohybové dovednosti, sladit pohyb s hudbou, střídat pohotově.
- různé polohy, zapamatovat si několik pohybových vzorců za sebou.

#### **Předpokládané očekávané kompetence:**

- Dítě je schopné zapojit se do společné hry s ostatními a podle svých možností spolupracuje.
- Dítě zvládá spolupráci ve dvojici.
- Dítě si dokáže zapamatovat a vybavit píseň.
- Dítě koordinuje pohyb a sladí ho s hudbou, zvládne zastavit pohyb, rychle střídat polohy.
- Dítě ví, že lidé nejsou stejní, každý je něčím zajímavý a něco dovede, a že jsou lidé hodní i lidé zlí a nebezpeční.



- Dítě rozlišuje barvy, tvary, velikosti.
- Dítě ovládá koordinaci ruky a oka, umí držet tužku, štětec a umí je používat.
- Dítě vnímá a rozlišuje pomoci všech smyslů.
- Dítě sluchově rozliší počáteční slabiky, hlásky.
- Dítě chápe základní matematické, prostorové pojmy.
- Dítě respektuje předem vyjasněná a pochopená pravidla.
- Dítě respektuje potřeby jiného dítěte.

## **4.1 Část první: Kouzelný já klíček mám, pohádku s ním odmykám**

### **Vstup do pohádky s kouzelnými předměty**

Učitel přináší do třídy šátek, v němž jsou zabalené kouzelné předměty (zlatý klíč, kouzelnická hůlka, prsten, lastura, královská koruna). Děti netuší, co se v šátku ukrývá, musí však přemoci svou zvědavost a odkrýt pouze malý kousek, aby se dostalo na všechny.

### **Námětová hra**

Po odkrytí si kouzelné předměty prohlédneme a vymýšlíme, na co by mohly být, jakou mají kouzelnou moc, z jaké pohádky jsou, jak se s nimi kouzlí? Děti navrhnou, který předmět co dovede a nápady pohybově ztvárňujeme. Dle nápadů dětí dokázala kouzelná hůlka proměňovat ve zvířata, když se otočí s prstenem, tak všichni zmizí, klíč z nás udělá žáby, koruna zase spanilé princezny či prince a lastura perly.

### **Kimova hra**

Kouzelné předměty učitel zakrývá šátkem, děti hádají, jaký předmět se ztratil.

### **Honička s kouzelným předmětem**

Po celou dobu hry má babu jedno dítě, koho dohoní a dotkne se ho, ten zkamení. Někdo z hráčů má však u sebe kouzelný předmět, který ho chrání před zkameněním, pokud ho drží v ruce. Tento předmět má ale i moc vysvobozovat zkamenělé hráče a vracet je do hry. Je však nutné, aby se původní majitel kouzelného předmětu vzdal a daroval jej hráči, který potřebuje pomoc. Tím, že mu ho vloží do ruky, ho osvobodí. Délka hry závisí na spolupráci hráčů (Ulrychová, Gregorová, Švejdrová, 2000).

## Reflexe

Následuje rozhovor s dětmi, proč se nám hra dařila, či nedařila, co pro ni bylo důležité a co jí škodilo.

## Pohybová hra: Kudy na hrad?

Náš příběh začíná v jednom dalekém hradu a nebude lehké se k němu dostat. Děti si zmapují cestu prostřednictvím cvičení aktivizujícího pozornost a soustředění. Na zámek se chodí z kopce do kopce, po rovině – děti reagují na rychle a nepravidelně se střídající pokyny. Do kopce – vztyk do stoje, z kopce – sestup do dřepu, po rovině – leh na břicho se zpevněním těla. Na podlahu herny umístíme předměty zastupující les, rybník, lávku, louku atd. Děti se pohotově pohybují po prostoru podle pokynů (Ulrychová, Gregorová, Švejdová, 2000).

Došli jsme až před královský hrad (velkou papírovou krabicí s vyříznutým otvorem – bránou, která však byla zavřená). Zkoušeli jsme na ni zatukat potichu i nahlas, stejně tak i zadupat, zašeptat i zakřičet, brána však zůstala zavřená. Společně jsme dumali, jak bránu otevřít, a přišli na to, že by to chtělo klíč.

## Klíč k hradní bráně

Děti měly k dispozici vystřižený klíč z kartonu a barevnou plastelínu. Pomocí ní tvořily různé ornamenty na klíči. Díky klíči se nám podařilo bránu otevřít.



Obr. 1: Klíč k hradní bráně

Zdroj: Vlastní zpracování

## Zlatá brána otevřená

Dvě děti se drží oběma rukama zdvihnutýma do výšky, vytvářejí tak bránu, kterou prochází ostatní děti za sebou se zpěvem písně: „Zlatá brána otevřená, zlatým klíčem odemčená. Kdo do ní vejde, tomu hlava sejde. Ať je to ten nebo ten, praštíme ho koštětem.“ Na poslední slabiku se brána z dětských paží uzavře a uvězní tak hráče, který se právě v prostoru brány nacházel.

## 4.2 Část druhá: Na hradě

Jak vypadají hrady a zámky, jsme si ukázali na obrázcích. Všímalí jsme si bran, oken, věží i cimbuří. Pověděli jsme si také, z čeho se za dávných časů stavěly a při pobytu venku jsme zkoumali různé stavby u nás na vsi. Ve třídě jsme si vytvořili hrad z velkých krabic, který děti potiskaly šedou temperou nanesenou na houbičky na nádobí. Ten se stal útočištěm ranních her na několik týdnů.



Obr. 2: Na hradě

Zdroj: Vlastní zpracování

### Stavba hradu ve dvojici

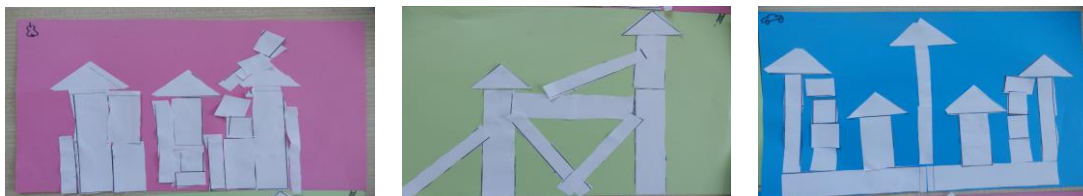
Děti se snaží ve dvojici vytvořit v herně hrad podle své fantazie. Materiál na stavbu je libovolný, musí se však spolu na něm předem domluvit. Mohou použít dřevěných kostek, plastových stavebnic, nábytku, látek ...

### Stavba podle předlohy

Učitel před dětmi skládá hrad z jednotlivých papírových tvarů (čtverců, obdélníků, trojúhelníků). Děti se snaží ve dvojici postavit stejný z identických tvarů rozházených po herně.

## Papírový hrad

Děti dostaly pracovní list s různými tvary. Ty si vystříhnou a vytvoří si z nich hrad podle své fantazie. Následně ho nalepí na barevný kartón.



Obr. 3: Papírový hrad

Zdroj: Vlastní zpracování

## Aktivity s básničkou

### Velký král a malá myš: Elena Čepčková

*Byl jednou jeden velký král,*

*na velkém hradu kraloval.*

*Na tom hradu čtvero bran  
otočených do čtyř stran.*

*A ten velký král,*

*velkým klíčem, velké brány*

*večer zamykal.*

Básničku jsme pohybově ztvárňovali, rytmizovali s pomocí částí těla i ozvučných dřívek a hráli si s ní na ozvěnu, kdy učitel říká část básně, děti po něm opakuji.

O našeho pana krále se na hradě starali dvořané, kuchtíci, zahradníci, krejčí i podkoní. Vše pohybově ztvárňujeme. Král má však pocuchané nervy. Co to znamená, mít pocuchané nervy? Diskuse v kroužku.

### Král není doma

Domluvili jsme se, že když má někdo pocuchané nervy, měli bychom se v jeho blízkosti chovat potichu. A tak dvořané pana krále, pokud je doma, potichu sedí na svých místech nebo dělají svoji práci. Jakmile král není doma, každý si dělá, co chce, děti rámusí, křičí, hopsají a dovádí. Střídá se tak napětí a uvolnění.

## **Diskuse**

Proč má asi pan král pocuchané nervy? Proč vyžaduje klid? Co se asi stalo? Odpovědi dětí byly např.: *Umřela mu královna. Nechutnal mu oběd. Nelíbí se mu, jak křičí. Je zlej. Něco se mu nelíbí.*

Že by mu skutečně někdo chyběl? Každý v královské rodině a stejně tak i ve vaší rodině i v naší třídě je důležitý, přítomnost každého má svou váhu.

## **Hra Na chybějící osobu**

Děti sedí na zemi v kroužku. Uprostřed je rozložené prostěradlo. Děti si zavrou či zakryjí oči (pokud jim to nečiní potíže), učitel obchází po vnitřní straně kroužku a některému dítěti poklepe na rameno. To pak otevře oči a potichu se vplíží pod prostěradlo. Učitel pokyne dětem, aby otevřely oči a hádaly, která osoba chybí. Nepodaří-li se nikomu ze skupiny určit, kdo chybí, požádáme dítě ukryté pod prostěradlem, aby něco řeklo. Tento podnět dětem usnadní hádání (Smith, 1994, s. 51).

Tenhle náš pan král měl pouze jednoho jediného syna. A že byl král už starý a ubývalo mu sil, rád by předal žezlo, jablko i korunu svému synovi.

## **Předávání koruny**

Děti stojí v kroužku a předávají si papírovou korunu z hlavy na hlavu, pokud hraje hudba. Když hudba dozní, ten, kdo má korunu na hlavě, se posadí. Hra pokračuje podle zájmu dětí.

Prohlédli jsme si na obrázcích korunovační klenoty a poté vlajky i erby z různých zemí. Ukázali jsme si vlajku i znak České republiky i naší obce.

## **Hledání stejných erbů**

Učitel rozdává dětem papírové erby. Ty jsou rozdělené na čtvrtiny, v každé části je nakreslený jiný znak. Děti hledají, který erb se shoduje ve všech částech s jeho erbem. Nalezené dvojice se posadí a vyčkají na ostatní.

## **Kimova hra**

Učitel zakrývá jednotlivé obrázky na erbech a děti hádají, který chybí.

## Výroba erbů

Děti zůstaly ve dvojicích z předchozích aktivit. Dohromady dostaly velký papírový erb z kartónu. Domlouvají se spolu na vytvoření, pokreslení erbu vlastní země. Poté vymýšlí název království, které erb představuje.



Obr. 4: Výroba erbů

Zdroj: Vlastní zpracování

## Četba části pohádky

*Byl jeden král a byl už starý a neměl než jednoho syna. Jednou toho syna k sobě povolal a řekl mu: „Můj milý synu, víš dobře, že zralé ovoce opadává, aby udělalo místo jinému. Má hlava už taky dozrává a snad už brzy na ni slunce svítit nebude, ale prve než mne pochováš, přece bych ještě rád viděl svou budoucí dceru, tvou manželku. Ožeň se synu můj!“*

*A králevic řekl: „Rád bych, otče, po vůli ti byl, ale nemám nevěstu, neznám žádnou.“*

*I sáhl starý král do kapsy, vytáhl zlatý klíč a podal ho synovi. „Jdi nahoru, na věž, na nejvyšší patro, podívej se tam kolem, a pak mi pověz, kterou bys rád.“ A králevic nemeškal a šel (Peisertová, 2011, s. 52).*

## Výprava do věže

Vypravili jsme se na nejvyšší místo naší školky, na ztemnělou, tajuplnou a strašidelnou půdu. My se však nebojíme, a kdo přece jen trošku, drží se za ruku kamaráda nebo paní učitelky. Děti v rolích prince hledaly obrazy princezen. Našly jich šest různě poschovávaných a různého vzezření i různého stáří. Jedna byla moc mladá, druhá zase babička, třetí moc parádivá, čtvrtá vzteklá, pátá s nosánkem nahoru a ani šestá se princi nelíbila pro svůj zamračený obličej. Sedmou princeznu jsme našli ukrytou

v temném koutě pod závojem. Byla tuze krásná, vypadala mile, snad byla i hodná, ale tuze smutná. Princ se do ní samozřejmě až po uši zamiloval.

### Reflexe

Obraz princezny jsme si přinesli do třídy a hádali, proč je tak strašně nešťastná. Byly už děti někdy nešťastné a proč? Co to způsobilo nebo kdo?

### Kresba princezny a výroba ozdobného rámu

Princ se rozhodl svojí milované vytvořit zdobený rám k obrázku. Nejprve se děti snažily princeznu nakreslit pastelkami, potom vypichovaly špendlíkem do barevného rámu ornamenty. Rám nalepily na obraz.



Obr. 5: Princezna

Zdroj: Vlastní zpracování

### Diskuse

Pan král však není rád, že si princ vybral právě tuhle princeznu. Proč asi?

### Hra: Šeptaná

Učitelka zašeptá tajnou zprávu do ucha jednoho dítěte, to jí předá dál, až se ji postupně dozví všechny děti procházející se po herně. Posílaná zpráva byla: „*Vězní jí zlý čaroděj.*“

Chvilku jsme pak přemýšleli, co asi princ udělá, jestli se princezny vzdá a zůstane doma, nebo se vypraví do nebezpečí. Samozřejmě vyhrála cesta za dobrodružstvím a za princeznou.

### 4.3 Část třetí: Cesta za princeznou

Princ se vydává zachránit princeznu, nejprve se však musí postarat o svého koníka.

#### Námětová hra: Na koníky

Děti jsou rozdělené do dvojic, jeden je vždy v roli prince, druhý v roli koníka. Koníky princové nejprve hřebelcují, dávají jim seno, pití, čistí jim kopýtka. Pak jim teprve mohou nasadit postroj ve formě provázku okolo pasu a mohou vyrazit na cestu. Nejprve však koníky vodíme pomalu, zkusíme, jak poslouchají naše povely čehý a prrr, později zrychlujeme. Učíme je dokonce i zatáčet, za jakou stranu uzdy zatáhneme, tam koník zatočí. S písničkou *Já mám koně, vraný koně* nám cesta uteče rychleji. Ve svých rolích se děti vystřídaly, aby si též užily péči o sebe, drezúru i jízdu na koni.

#### Papírový koník s krásnou hřívou

Koníčka si děti mohly i vyrobit, a to vystřížením nakreslené šablony, vybarvením podle své fantazie. Nastříhaly si barevnou vlnu a tu provlékaly připravenými dírkami na hřbetě koníka. Zkoušely vázat uzlík, a pokud vydržely, vznikla jim krásná koňská hříva. Jako nohy koníkovi posloužily dětské prsty nebo kolíčky na prádlo. Viz příloha č. 2

#### Rytmizace písničky Hopsa hejsa

Princ jede na svém koníčkovi a zpívá si do skoku: *„Hopsa, hejsa plno hub, roste v tomto lese. Levá pravá šubidub čaroděj se třese. V černém hradě z kamení plném divných znamení, levá, pravá šubidub čaroděj se třese.“* Viz příloha č. 3

Hrajeme na ozvučná dřívka, na víčka od kompotů, ťukáním o sebe, o koberec, o tělo, brnkáním na nataženou gumičku přes víčko atd.

Dojeli jsme až k vysokému stromu uprostřed palouku, ale co to, ten strom se pohnul. No však to taky není žádný strom, ale chlap jako hora. A ten se nám představil písničkou: *„Já jsem Dlouhý, já jsem Dlouhý, na mne si nikdo nevyskočí. Já jsem Dlouhý, já jsem Dlouhý, nohy mám v blátě, v nebi oči.“* Viz příloha č. 4



## Pokusy s natahováním

Učitel dětem předvede rozkládací knížku Dlouhého. Děti sledují, kam až se dovede natáhnout.



Obr. 6: Pokusy s natahováním

Zdroj: Vlastní zpracování

Zkoušíme natahovat různé, stejně dlouhé předměty. Větvičku, gumičku, látku, papír, pravítko atd.

### Zkouška odhadu

Děti pracují ve dvojicích. Jeden si odstříhne z klubíčka tolik vlny, jak si myslí, že je dlouhý jeho kamarád. Dítě si lehne na záda a zkoušíme přikládat vedle vlnu, jak se nám odhad povedl. Poměříme různé délky vlny položením na zem. Řadíme děti podle velikosti. Vytvořili jsme ve třídě metr a zakreslili na něj výšku dětí.

### Pracovní list: Dlouhý se natahuje

Děti nejprve pracovní list rozstříhaly na jednotlivé části. Postupně pak skládaly podle velikosti od nejmenšího po nejvyššího Dlouhého. Zvětšujícího se Dlouhého nalepily na papír. Podle instrukcí vybarvovaly části oblečení Dlouhého, procvičovaly tak barvy a pojmy jako před, za, vedle, hned za, hned před, první, poslední. Viz příloha č. 5

Při pobytu venku jsme zkoumali vše vysoké i dlouhé. Dlouhá byla cesta, potok, louka, vysoké zas stromy, domy i naše školka.

## Široký přichází s písničkou

„Široký, Široký, já mám boky široký. Řekni švec a vypiju třeba moře hluboký, řekni švec a vypiju třeba moře hluboký.“ Viz příloha č. 6

A už děti mohly rozlišovat melodie ze tří písniček a pohybově na ně reagovat. Nejprve i s dopomocí textu, zpěvu, později jenom podle melodie hrané na flétnu. Na píseň Hopsa hejsa – cval stranou, Já jsem Dlouhý – chůze ve výponu a Široký – jako medvěd.

Širokého jsme si představili nakresleného na balónek, který učitel nafukoval, tím se Široký rozšiřoval.

## Hra: Bublina

Pro ilustraci rozšiřování jsme se si zahráli hru Na bublinu. Děti stojí v těsně vedle sebe v kroužku a drží se za ruce. Společně říkají: „Velká novina, přiletěla bublina. Bublina se nafukuje, přitom pěkně vykračuje. Děti se rozestupují. „Podívejte, děti, jak bublina letí.“ Chůze v kruhu. „Letí, letí, otáčí se.“ Otáčení se na místě. „Prásk!“ Tlesknout a sednout do vzporu dřepmo.

## Pan Široký

Širokého jsme nakreslili na šířku papíru velikosti A4. Z papíru jsme poskládali harmoniku a zkoušeli jsme jeho tělo rozšiřovat a zužovat.



Obr. 7: Pan Široký

Zdroj: Vlastní zpracování

## **Váha**

Stejně jako lidé jsou i předměty různě těžké. Abychom si to ověřili, vyrobili jsme si jednoduchou váhu z kyblíků na písek, ramínka na šaty a provázku. Předměty jsme nejprve posílali po kroužku a těžkali v rukou, odhadovali, který je těžší, poté vkládali do kbelíků a sledovali, co se stane. Vážili jsme tak peří, papír, magnet, kámen, plastové a kovové auto, dřevěnou a plastovou stavebnici atd. Zjistili jsme, že i když je něco větší, nemusí to být vždy těžší.

## **Zdravé potraviny**

Pan Široký moc rád jí, často ho však bolívá břicho. Po pečlivém zkoumání jeho jídelníčku jsme zjistili, že jí spousty nezdravých potravin, a tak jsme mu poradili s výběrem. Děti pak vkládaly do vystřižených úst Širokého zdravé potraviny. Viz příloha č. 7

Znovu jsme si zopakovali všechny melodie a pohybově jsme na ně reagovali, když vtom se ozvala nová, zatím neznámá: „*Když si sundám šátek z očí, zdá se, že se tmí, to však můj zrak pronikavý, všechno oslepí.*“ Viz příloha č. 8

## **Diskuse**

Povídali jsme si, proč má asi Bystrozraký šátek na očích, že jsou mezi námi lidé, kteří vidí špatně, nebo dokonce vůbec. Ukazovali jsme si brýle a lupy. Děti se dozvěděly, že se pro slepce cvičí vodící psi a zkusily si na ně zahrát.

## **Vodící pes**

Děti jsou ve dvojicích, domluví se spolu, kdo bude představovat jakou postavu. Jeden je vodící pes, jehož úkolem je dovést svého nevidomého páníčka do bezpečí.

## **Grafomotorika**

Motivací pro grafomotorické cviky nám byly též písničky z pohádky. Děti kreslí na koberci na karton velikosti A2. Na píseň Dlouhého píšeme svíslé čáry, na Širokého kruhy a na Bystrozrakého čáry vodorovné.

### **Pohybová hra: Čaroději, třes se!**

Děti běhají volně po prostoru. Na zvuk tamburíny – znamená čaroděje, se za sebou vyrovnají v tomto pořadí: Dlouhý – stoj snožmo, před něho Široký – klek na kolena a Bystrozraký – sed. Děti tedy tvoří trojice a snaží se domlouvat mezi sebou, kdo koho představuje.

### **Každý něco umí**

Stejně jako Dlouhý, Široký nebo Bystrozraký také každý z nás umí něco jiného. Stojíme v kroužku. Učitel říká: „*Já jsem Tomáš a umím tohle.*“ Předvede nějaký pohyb a děti ho zopakují se slovy: „*Ty jsi Tomáš a umíš tohle.*“ Pohyb zopakují. Hra pokračuje, dokud se všechny děti nevystřídají, aby každý měl možnost se projevit.

Bystrozraký se rozhlédl svým bystrým zrakem a nedaleko spatřil černokněžníkův hrad. Najednou zahřmělo, ozval se hrozný smích a spustil se lijavec (nahrávka zvuků). Naši hrdinové však mají jen jeden deštník.

### **Pod deštníkem**

Ve čtveřicích děti přecházejí hernu pod jedním deštníkem. Všechny se drží rukojeti a prochází připravenou cestou s překážkami z nábytku. Dávají přitom pozor, aby se nepustily rukojeti, aby na nikoho nešláply ani nestrčily a aby žádná část jejich těla nekoukala zpod deštníku. Došli jsme tak všichni až před čarodějův hrad.

### **Černokněžníkův hrad**

Na připravené čtvrtky velikosti A5, které jsou pokreslené voskovkou a natřené tuší, vyškrabávají děti věže a zdi hradu. Používají k tomu dřevěnou špejli. Dílka jsme pak vystřihli a nalepili k sobě. Vznikl nám tak obrovský černý hrad.



Obr. 8: Černokněžníkův hrad

Zdroj: Vlastní zpracování

#### 4.4 Část čtvrtá: U černokněžníka

##### Diskusní kruh: Strach

Povídali jsme si o tom, jestli už někdo z nás měl někdy strach. Proč jsme se báli? Co to způsobilo? Jak se strach projevoval? Co můžeme udělat, když se něčeho bojíme? Byl náš strach oprávněný?

Vymysleli jsme, že když se něčeho bojíme ve školce, chytíme se za ruce a hned je nás na ten strach víc. Na hradě je totiž spousta věcí očarovaných a my budeme potřebovat hodně odvahy.

##### Očarované hudební nástroje

Na zem učitel položí šest hudebních nástrojů. Jedno dítě jde za dveře. Mezitím černokněžník očaruje tři nástroje kouzelnou hůlkou. Dítě se vrátí a má ukázat na jeden nástroj, o kterém si myslí, že není očarovaný. A to chce velkou odvalu, protože pokud se mu to nepodaří, zkamení.

## **Slepovaná**

Děti se libovolně pohybují na hudbu, když hudba ztichne, učitel v roli kouzelníka čaruje: „*Čáry máry, netopýr letí. Děti se k sobě hned koleny slepí!*“ Děti se na pokyn kouzelníka slepují různými částmi těla a v libovolném počtu.

## **Pavoučí honička**

Na hradě je spousta nevymetených pavučin, ve kterých číhají pavouci na svoje mušky. Děti v roli mušek pobíhají po třídě. Jedno dítě lezoucí po čtyřech představuje pavouka a honí ostatní. Koho chytí, ten se nemůže ani pohnout, protože je omotán pavučinou, děti ho však mohou zachránit rozmotáním neboli oběhnutím ho dokolečka.

## **Lektvar**

Každý správný čaroděj dokáže připravit kouzelný lektvar. My jsme k němu použili ocet, potravinářské barvy a jedlou sodu. Nejprve jsme pozorovali rozpouštění potravinářské barvy v octu. Do roztoku jsme nasypali jedlou sodu a pozorovali reakci. Další pokus byl s vodou, šťávou a olejem. Všechny tekutiny jsme smíchaly. Zde jsme mohli pozorovat, jak se od sebe různě těžké tekutiny oddělují a vytvářejí ve sklenici zřejmé vrstvy. Smíchali jsme též vodu, kyselinu citrónovou a jedlou sodu. Do tekutiny jsme vložili rozinky. Sledovali jsme pak, jak se na nich tvoří bublinky vzduchu, které je vynášejí na hladinu.

## **Ztracená radost**

Učitel vypráví příběh o jednom království, které bylo tuze veselé. Lidé se v něm stále veselili, radovali a skotačili, smáli se a bylo jim spolu hezky. Děti pohybem deklarují. To se ale nelíbilo zlému kouzelníkovi, a tak se snažil lidem radost vzít. V noci, když všichni spali, zaklel jim radost do drahého kamení, které pečlivě střežil. Děti si mohou pro svoji radost dojít, ale nesmí při tom černokněžníka vzbudit. Ukázal by na něho prstem a on by zkameněl. Zachránit by ho mohl jenom ten, kdo mu přinese očarovaný kámen a nevzbudí při tom černokněžníka (Svobodová, 2010).

Princeznu, kterou kouzelník střeží, se pokusilo mnoho lidí osvobodit, všichni však zkameněli.

## **Štronzo**

Když černokněžník řekne kouzelné slovo: „*Štronzo*“, všichni zkamení. Když řekne kouzelnou formuli: „*šupito presto*“, musí všichni pilně pracovat, pobíhat ... (Svobodová, Švejnová, 2011).

Můžeme vyměnit kouzelnou formuli například za: „*Čáry, máry jemine, mé kouzlo tě nemine!*“ Proměňovat děti v rytíře, kuchtíky, švadlenky, pradleny ....

## **Četba části pohádky**

... „*V tom nenadále rozlítly se dveře rázem a do pokoje vstoupil černokněžník, shrbený stařec v dlouhém černém oděvu, hlavu holou, šedivé vousy po kolena a místo opasku tři železné obruče. Za ruku vedl krásnou, překrásnou pannu, bíle oblečenou....*

... *Ale za chvíli všichni začali dřímat, usnuli jsme a spali celou noc, jako by je do vody hodil.*“

## **Narativní pantomima**

Večerní činnosti před ukládáním se k spánku. Čištění zubů, svlékání, mytí, sprchování, ukládání se do postele. Ukolébavka Spi, andílku, spi. Ranní vstávání a vše, co k němu patří.

Zatímco my jsme spali, princezna zmizela. Kde asi je? V co ji asi čaroděj zaklel?

## **Listnaté stromy**

Bystrozraký se rozhlédl a princeznu spatřil v koruně dubu začarovanou v žalud. Jak takový dub vypadá, jaké má listy a plody, jsme zkoumali v encyklopediích a atlasech, porovnávali jsme je i s jinými listnatými stromy nejen ve školce, ale i při pobytu venku. Vždyť jeden velký dub máme i na školní zahradě.

## **Drahokam**

Podruhé byla princezna ukryta ve skále jako drahokam. Drahé kameny jsme zkoumali, porovnávali jejich váhu, tvar, velikost i barvu. Děti si vystříhly třpytivý papír (drahokam) a vlepily ho na nakreslenou skálu. Celý obrázek orámovaly černým kruhem. Vznikl tak pohled dalekohledem na drahokam ve skále.



Obr. 9: Drahokam

Zdroj: Vlastní zpracování

### Hurá za princeznou

Než naši hrdinové princeznu našli, dalo jim to hodně práce. Děti jsou ve trojicích, představují pohádkové hrdiny. V tělocvičně jsou připravená jednotlivá stanoviště, kde děti společně cvičí, v jednotlivých úkonech se střídají nebo si vzájemně pomáhají. Viz příloha č. 9

### Moře

Ani potřetí nedokázali princeznu uhlídat. Bystrozraký však zjistil, že je až v moři ukrytá. Jak se však k takovému moři dostaneme? Nápady dětí pohybově ztváříme. Jedeme vlakem, na kole, autem, letíme letadlem ... nejpohodlnější nám přišel nápad plout lodí po řece až do moře. Na velký karton pak každý postupně maloval modrou temperou pramínek vody, jak teče dál a postupně se sbíhá s jinými pramínky a potoky a tvoří řeku, která teče až do moře.



Obr. 10: Moře

Zdroj: Vlastní zpracování



## **Pramínky vody**

Děti jsou rozmístěné v různých koutech herny, představují pramínky vody. Na symfonickou báseň Vltava od Bedřicha Smetany pramínky začnou bublat a klokotat a vydávat se na cestu. S kým se po cestě potkají, dají si ruce a pokračují dál, až se všichni spojí v jednu mohutnou řeku. Následuje chůze ve vázaném zástupu za učitelem. Řeka se klikatí, někde zrychluje, či zpomaluje, až vteče do moře. A jak to poznáme, že už jsme v moři? No přece podle chuti.

## **Voda v moři**

Proč je voda v moři slaná?

Ochutnávky vody smíchané s citronem, cukrem a se solí.

## **Vodní tvorové**

Už jste děti někdy byly u moře? Viděly jste někdy nějaké mořské živočichy? Prohlížení knih a encyklopedií. Z barevného papíru děti vytrhávaly různobarevné rybky, ty jsme pak vlepili do společného obrazu. Dotvořili jsme ještě vlny a mořské řasy z proužků papíru a dolepili jsme mušle.



Obr. 11: Vodní tvorové

Zdroj: Vlastní zpracování

## **Mořské hlubiny**

Zapouštěli jsme různé odstíny modré barvy do mokrého podkladu, následně jsme je posypali solí. Ta vytvořila zajímavé kresby. Obrázek jsme doplnili rybkami ozdobenými krepovým papírem. Viz příloha č. 10

## **Gymnastika mluvidel**

- Kapr – Špulíme rty.
- Sumec – Otevíráme ústa co nejvíc.
- Rybí ploutvičky – Olizujeme horní, spodní ret. Jazykem hmitáme z jednoho koutku úst do druhého.
- Rybka v akváriu – Při zavřených ústech tlačíme jazykem do tváří.
- Vlnky v moři – Pleskání jazykem o spodní patro.

## **Pohybová hra: Na rybičky a rybáře**

Na jedné straně jsou děti, které představují rybičky, na straně druhé je rybář. Se slovy: „*Rybičky, rybičky, rybáři jedou!*“ běží rybky na druhou stranu herny, rybář se je snaží ulovit. Koho se dotkne, chytne se s ním za ruce a vytváří tak síť.

## **Grafomotorika: Síť**

Vytváříme síť pro rybáře. Na velký formát papíru položený na zemi píšeme nejprve svislé čáry a později vodorovné.

## **Rybolov**

Procvičujeme předmatematické představy. Sedíme s dětmi v kroužku. Nakreslené sítě si dají před sebe na zem. Doprostřed kruhu rozsypeme různobarevná plastová víčka. Učitel dětem zadává, kolik rybek mají přinést do sítě, kolik a jaké rybář ulovil. Procvičujeme barvy, počty i prostorové pojmy.

## **Záchrana princezny**

Naši zachránci zjistili, že je princezna ukrytá na dně moře v lastuře. Proměněná je v prsten. Děti utvoří trojice, domluví se spolu, kdo bude představovat Dlouhého, kdo Širokého a kdo Bystrozrakého. Na druhé straně herny je připraven společný obraz moře, který jsme vytvořili při předchozích aktivitách. Na něm jsou umístěné mušle. Pod

některými se nachází prstýnky z drátků. Před mořem je připravena nádoba s vodou, prázdná nádoba a hrneček.

V pohádce si vzal Dlouhý na ramena Širokého a Bystrozrakého a utíkali k moři, my jsme to udělali trochu jinak. Děti, které představovaly Dlouhého a Bystrozrakého, udělaly ze svých rukou nosítka a odnesly Širokého až k moři. Ten měl za úkol vypít celé moře. Přeléval hrnkem vodu z jedné nádoby do druhé. Bystrozraký pak hledal pod mušlemi princeznu proměněnou v prsten. Dlouhý popadl nalezený prsten a utíkal označenou trasou okolo šatny zase zpět do třídy. Všechny ostatní děti držely pěsti, aby se to všem podařilo dřív, než cinkne o zem první paprsek slunce – triangel.

Dokázali jsme to. Princezna byla vysvobozena. Najednou se však ozvala velká rána, to čarodějovi praskla poslední obruč na těle. Náhle se proměnil v havrana a odletěl neznámo kam. Konec pohádky jsme dohráli s pomocí papírových loutek.

Všichni v očarovaném království se probudili. Moc se radovali, jedli, pili, hodovali a taky trochu tancovali a měli se rádi skoro jako princ s princeznou.

## **Reflexe**

Líbila se ti pohádka? Kdo, co se ti z ní líbí nejvíc? Kým bys chtěl být, kdyby ses v pohádce ocitl? Báł ses při ní? Víš, co jsou to potíže, trable, nebezpečí? Byl jsi někdy v takovém nebezpečí? Kdyby někdo potřeboval tvoji pomoc, pomohl bys mu?

Děti se do pohádky opravdu vžily. Při ranních hrách si stavěly různé hrady a zámky, děvčata si hrála na princezny a kluci na rytíře či prince. Při rozhovoru s dětmi jsem došla k velmi zajímavému zjištění, že se opravdu ztotožňovaly s postavami z pohádky. Když jsem se jich ptala, kým by chtěly být, kdyby se ocitly v pohádce O Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém, všechny holčičky si přály být zachraňovanou princeznou, i přestože byla v moci zlého kouzelníka. Zajímavé bylo u chlapce, který nosí brýle, že by chtěl být Bystrozrakým, a chlapec trpící cystickou fibrózou (s velkým bříškem) by rád byl Širokým. Ostatní chlapci se chtěli stát princem.

Při realizaci pohádky jsem měla pocit, že jsou děti vtažené do děje, že jsme opravdu vyrazili zachránit princeznu. Při společných aktivitách spolu děti dobře spolupracovaly, nečinilo jim problémy se mezi sebou domluvit. Pouze při vytváření společných erbů si některé dvojice erb rozdělily na části a každý si vybarvil tu svou a na druhého nebral ohled. Problémem byl i velký počet dětí při některých činnostech. Při

počtu 25 dětí se špatně realizovaly výtvarné činnosti, diskusní i komunikativní kroužky a pokusy. Vhodné byly metody dramatické výchovy i pohybové hry.

Jedním z vytyčených cílů bylo seznámit děti s tím, že vzájemná pomoc a spolupráce pomáhá řešit i obtížné úkoly, a tento cíl byl naplněn. A doufám, že si v pohádce každý našel nějaké své poselství.

## 5 Integrovaný celek: O dvanácti měsíčkách

Pohádku O dvanácti měsíčkách jsem si vybrala k realizaci právě v zimním čase, kdy opravdu kraloval měsíc Leden. Hlavním cílem pohádky však nebylo představit dětem roční období a jejich charakteristické znaky, ale ukázat jim dobré a špatné lidské vlastnosti, rozvíjet u nich empatii a soucit, a to především díky dramatickým metodám.

Projekt jsem zrealizovala v průběhu čtyř týdnů v zimním období v Mateřské škole Strašice. Z celkového počtu 27 dětí ve třídě se jich průměrně účastnilo 18. Třída byla heterogenní, skládala se z dětí ve věku od 4 do 6 let.

Za literární předlohu jsem si zvolila upravenou verzi pohádky, neboť si myslím, že by současné děti verzi Boženy Němcové neporozuměly (Vorena, 2008).

### **Cíle:**

- Rozlišovat vhodné a nevhodné chování a jednání lidí, dětí i postav z pohádek.
- Vnímat a pojmenovat nálady, emoce.
- Rozpoznat celek, detail, změnu.
- Vnímat odlišnosti ročních období.
- Rozvíjet rolové hry a improvizace.

### **Předpokládané očekávané kompetence:**

- Dítě ví, že rok se skládá z jara, léta, podzimu a zimy.
- Dítě ví, že venku vládne zima.
- Dítě rozlišuje vhodné a nevhodné chování přiměřeně věku.
- Dítě vnímá rozdíly v počasí i náladách lidí, pozná změny v mimice obličeje.
- Dítě má základní zkušenost s hrou v roli a s hrou s ostatními dětmi.
- Dítě si dokáže zapamatovat a vybavit veršovaný text.
- Dítě respektuje jednoduché pravidlo při hře i ostatních činnostech.
- Dítě vyjadřuje samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, názory a postoje.
- Dítě ve vhodně zformulovaných větách dokončuje pohádku, hledá možnosti, jak by to mohlo dopadnout jinak.
- Dítě si uvědomuje příjemné a nepříjemné citové projevy (radost, strach, smutek).

## 5.1 Část první: Doma

### Ranní rituál

Společný rituál, který nás bude provázet celou pohádkou O dvanácti měsíčkách. Je spojen s pohybem, rytmem a pohybovým zobrazováním.

*„Endele, bendele, tak i tak, budeme si spolu hrát. Na honičky, na pohádky, poletíme tam i zpátky. Spojíme se dohromady, máme tu své kamarády. Už to jede, už to jede, už to jede. Stát! Není kam se hnát. Endele, bendele, tak i tak, budeme si spolu hrát“ (Švejdová, 2016, s. 24).*

Jestlipak, děti, poznáte, na jakou pohádku si budeme hrát podle téhle písničky? Do které pohádky patří zlá Holena?

*„Hustým lesem, nebojte se, vede úzká pěšina. Chaloupka tam v lese stojí, bydlí v ní zlá Holena.“*

### Četba části pohádky

*Byla jedna matka a ta měla dvě dcery. Jedna byla vlastní – Holena, druhá nevlastní – Maruška. Matka měla radši vlastní dceru, a tak těžce nesla, že Maruška roste do krásy, zatímco její vlastní dcera Holena krásy moc nepobrala.*

### Reflexe

Kdo to je macecha? Kde má asi Maruška maminku? Co o tom děti víte?

### Narativní pantomima

Jaké je to asi u Marušky doma? Učitel v roli zlé macechy zadává dětem úkoly, ty je pohybově ztvárňují. Například praní, věšení prádla, zametání, vaření atd. Macecha však stále není spokojená a začíná zuřit.

### Pohybová hra: Zuřící

Učitel jako macecha stojí na jedné straně herny, ostatní děti, Marušky, na druhé. Macecha zuří a říká: *„Řeřicha, ředkev, křen a tuřín, držte mě, držte mě, já dnes zuřím.“* Přebíhá na druhou stranu herny, snaží se chytit děti běžící proti ní (Švejdová, 2015).

## Diskuse

Jak je to u vás doma? Kde bydlíte? Kdo s vámi bydlí? Jak se jmenují členové rodiny?

## Můj dům

Skládání papíru podle instrukcí učitele a názorné ukázky. Dokreslení domu podle fantazie dětí. Tvorba domků v prostoru herny – děti v trojicích staví z různého materiálu domy, domky, domečky.

## Kooperativní hra: Na domečky

Každé z dětí si stoupne do jedné obruče, to bude jeho domeček. Učitel pustí hudbu a děti mezi obručemi tančí. Až hudba přestane hrát, každý si stoupne do jednoho kroužku. Učitel však kroužky postupně odebírá a je na dětech, jestli k sobě do domku vpustí někoho, kdo nemá kde bydlet (Svobodová, 2010).

## 5.2 Část druhá: Měsíc – Leden kraluje

### Četba pohádky

*A jak to tak bývá, byla právě Maruščina krása důvodem k tomu, aby jí její nevlastní sestra i matka ubližovaly.*

*Musela doma všechno dělat – starat se o domácnost, o domek i o domácí zvířata. Macecha s nevlastní sestrou nedělaly nic, jen stále Marušce ubližovaly. Ta ale i přesto stále rostla do krásy. Byla krásnější a krásnější a macecha a Holena stále víc zuřily.*

*Jednoho lednového dne povídá Holena: „Chci si za pas dát kytičku fialek, jdi a natrhej mi je.“ „Ale sestřičko, kde teď v zimě, když je všude hromada sněhu, mám hledat fialky?“ namítala Maruška. „Mně odmlouvat nebudeš,“ obořila se na ubohou Marušku Holena, „přines mi fialky, nebo tě zabiju.“*

### Narativní pantomima: Sněhová bouře

Venku sněží! Komupak by se v takové zimě chtělo ven? Do takového počasí se musíme pořádně obléct. Bereme si silnou bundu, čepici, rukavice, teplé ponožky a boty. Otevíráme dveře a pak kráčíme sněhem, který je hodně hluboký, je proto nutné zvedat nohy co nejvýš. Sněhová bouře nás odfoukává ze strany na stranu herny, točí se dokola a pak už konečně utichá a vločky se snáší do bílých závějí a tichoučce usínají

## Sněhové cesty

S pomocí toaletních papírů jsme ve třídě vytvořili jakýsi labyrint. Děti posílaly roličky kamarádům, které si vybraly. Po „sněhových“ cestách se pak děti vzájemně navštěvovaly. Toaletní papír jsme pak natrhali na malé kousky, položili na látku. Děti se jí chytily po obvodu a snížek pak houpaly, natřásaly, točily dokola a s velkým jásotem vyhazovaly do výšky.



Obr. 12: Sněhové cesty

Zdroj: Vlastní zpracování

## Zasněžená krajina

Na malý kousek bublinkové fólie děti nanáší bílou a odstíny modré temperové barvy. Fólii otiskují na čtvrtku. Po uschnutí na obrázek nalepí vyražené tvary sněhových vloček.



Obr. 13: Zasněžená krajina

Zdroj: Vlastní zpracování



## Vločky

Procvičování zrakového rozlišování na pracovním listu. Děti přiřazují sněhové vločky na hromádky podle stejných tvarů. Viz příloha č. 11

## Honička: Zmrzlá

Honič říká: „Mrzne a mrzne a ten, kdo se neschová, zmrzne. Ten, kdo se neschová rychle a hned, bude z něj rampouch, vločka a led.“ Honí děti. Koho se dotkne, ten zmrzne, nesmí se ani pohnout. Ostatní děti ho mohou obejmutím zachránit.

## Palčáky

Maruše je venku určitě pořádná zima, vždyť jí macecha s Holenou vyhnaly ven i bez rukavic. Tak jí alespoň pořádné palčáky vyrobíme. Děti vystřihly předkreslený palčák na čtvrtce. Natřely ho modrým inkoustem, po zaschnutí tvořily zmizíkem ornamenty a dozdobily vatou.



Obr. 14: Palčáky

Zdroj: Vlastní zpracování

## Reflexe

Jak se asi vyhnaná Maruška cítí? Jak jí asi je?

## Emoce

Učitel před děti pokládá karty vyjadřující základní pocity: šťastný, smutný, rozčilený. Děti vymýšlí, jak se asi dotyčný cítí. Co se mu přihodilo? Proč? Jak se právě teď cítí děti? Děti si vybírají obrázek jejich pocitu. Smutné děti jsme pak zkusili rozveselit písničkou, obrázkem i květinou.

Maruška kráčí dál ledovou krajinou, až přišla do hlubokého lesa, kde spatřila dvanáct mužů sedících okolo ohně.

### 5.3 Část třetí: U dvanácti měsíčků

#### Básnička s pohybem

*„V jednom lese, v jednom kraji, hoří vatra veliká.  
Kolem sedí dvanáct bratrů, tiše hledí do ticha.  
Dvanáct bratrů v jednom kruhu, jaro, léto, podzim, mráz.  
Druh se nepodobá druhu, každý má svůj vlastní čas.  
Každý chvíli zemi vládne, každý něco dovede.  
Když se dobře vystřídají, tak se nám rok povede“ (Švejdová, 2012).*

#### Měsíce

Poslech písně měsíce od skupiny Hradišťan, pohybová improvizace, hra na tělo, hra na Orfovy hudební nástroje.

*Leden je měsíc plný ledu,  
únor zavolá skřivánka,  
březen dá první lžičku medu,  
v dubnu se čistí studánka,  
květen si říká podle kvítí,  
červen si na svět sluncem svítí.*

*Dvanáct je měsíců a každý z nich  
jinou čepici nosí,  
zima nám do dlaní nasype sníh,  
v létě běháme bosí.*

*Červen po jahodách voní,  
srpen si bleskem zakřeše,  
v září se sejdem pod jabloní,  
v říjnu déšť pleská po střeše,  
listopad svléká stromům šaty,  
v prosinci zrajou hvězdy zlatý.*

Prohlížení kalendářů stolních, nástěnných, obrázků k ročním obdobím atd. Vytváření tří zimních papírových korun nalepením znaků zimy.

Mezi zimními obrázky jsme však nenašli fialky, které má Maruška přinést. Ve kterém ročním období asi fialky rostou? Znáte děti vůbec fialky? Poznaly byste je mezi květinami?

### **Jarní květiny**

Prohlížíme obrázky jarních květin, vytleskáváme jejich názvy, určujeme první slabiku, hlásku. Hledáme stejně začínající.

### **Na zahrádce**

Na zemi jsou rozprostřené obrázky jarních květin. Děti chodí v kroužku okolo „zahrádky“ a říkají: „*Mám já krásnou zahradu, znám v ní každý kout. Pojd' si ke mně, Terezko, něco utrhnout.*“ Jmenované dítě si vybere květinu a zkusí ji pojmenovat, popřípadě vytleskat její jméno.

### **Březen čaruje**

Zjistili jsme, že fialky rostou v jarním měsíci březnu. Jako měsíček březen jsme začali čarovat. Na zem jsme rozprostřeli zelenou látku. Děti dostaly k dispozici pruh zeleného krepového papíru. Utrhly vždy kousek a zmačkaly ho do kuličky. Vytvářely tak listy fialek. Pak následoval papír fialový a palouček plný fialek byl na světě.



Obr. 15: Březen čaruje

Zdroj: Vlastní zpracování

### **Etudy ve trojicích**

Děti představují Marušku, ta má košíček, modrou halenku má oblečenou Holena a šátek na hlavě macecha. Vyzkoušely si zahrát, jak to asi dopadlo, když Maruška přišla domů s fialkami.

### **Hra na uvolnění emocí: Vzteklanda**

Macecha s Holenou však Marušce za fialky ani nepoděkovaly, ani se na ni neusmály, spíš byly ještě našťvanější a vzteklejší a vůbec jim to neslušelo.

Vybereme prvního honiče. Ten se nejprve vyvzteká, to znamená, že si rychle lehne na zem na záda, může křičet, kopat nohama, mlátit rukama, poté vyskočí, rozběhne se a honí. Komu dá vzteklou babu, ten opět rychle lehne na zem, vyvzteká se a honí dál (Svobodová, 2010).

### **Sluchové rozlišování: Hlasy**

Učitel představí dětem Orfovy hudební nástroje. Posílá po kruhu nástroj po nástroji a nechá dětem vyzkoušet, jaký zvuk vydávají. Každý nástroj má jiný zvuk, stejně tak i lidé mají různé hlasy. Kdybychom mohli použít nějaký nástroj na hlas macechy, jaký byste děti vybraly? Jaký na hlas Holeny a Marušky? Jaký by měla tvoje maminka, taťka atd.

Děti se otočí zády k učiteli, ten pak hraje na hudební nástroje představující postavy z pohádky. Děti hádají, kdo je to. Např. činely představují macechu, drhlo Holenu, rolničky Marušku.

Macecha s Holenou opět Marušku vyhnaly. Tentokrát se jim zachtělo jahod.

### **Po tmě v lese**

Děti představují stromy a Maruška se mezi nimi snaží projít se zavřenýma očima. Když už je opravdu hluboká noc, Maruška už neví, kudy jít, když vtom zaslechne praskání ohně. Jedno dítě ťuká na ozvučná dřívka a Maruška jde poslepu za tímto zvukem. Přichází až ke dvanácti měsíčkům.

„V jednom lese, v jednom kraji....“ – Zopakujeme říkanku a současně ji použijeme při procvičení grafomotoriky.

- /// – svislé čáry – představují stromy v lese.
- OOO – kruhy – dvanáct bratrů okolo ohně.
- ^^^ – hoří vatra veliká.
- ooo – Maruška se brodí sněhem.
- . . . – Maruška sbírá jahody.

### **Letní měsíce**

„Léto vyžene nás ven. Červen, červenec, srpen“ (Švejdová, 2015).

Obrázky z léta. Děti pojmenovávají a vybírají znaky léta. Lepíme je na papírové koruny letních měsíců. Učitel si nasadí papírovou korunu na hlavu a letně čaruje: „Hokus pokus fidibus, v bzučící včelky proměnit se zkus.“ Děti pohybově ztvárňují např. létající motýly, kvetoucí květiny, radující se děti, slunce, koupání v rybníce, opalování se...

### **Jahody**

Jedno dítě představuje měsíc červen, má na hlavě papírovou korunu, máchá svým kyjem a začínají růst jahody. Učitel rozsype na koberec červené korálky. Děti pak korálky sbírají podle pokynů učitele.

Učitel pak přidává i korálky modré, borůvky. Rozdá dětem drátky na čištění dýmek a na ně pak navlékají vždy dva červené a dva modré korálky.

Lesní plody děti zkoušely i vymodelovat, a aby je Maruška měla v čem odnést domů, skládaly i papírový košíček.

### **Sluchová pozornost: Popletená pohádka**

Učitel čte pohádku. Děti leží na koberci, na břiše a pozorně poslouchají. Učitel záměrně pohádku komolí, vymýšlí jiná jména, věty, děj. Děti mají za úkol na nepravdu zareagovat zvednutím hlavy.

I tento úkol Maruška splnila, jahody přinesla. Maceše a Holeně to však nestačilo a vyhnaly ji pro jablíčka. Víte děti, kdy zrají jablíčka?

### **Pohybová hra: Podzim**

Na podzim hodně fouká vítr a kupí se mraky na obloze. Taky často prší a všude jsou pak na cestách louže, které musíme přeskakovat, abychom se nezmáčeli.

Děti běhají v prostoru herny, když učitel řekne slovo „mrak“, vytvoří ze svých těl střechy. Na slovo „prší“ zůstanou stát a bubnují dlaněmi o stehna. Na slovo „kaluž“ jakoby přeskakují snožmo louže.

Opět jsme vybírali obrázky a znaky podzimu a lepili na papírové koruny. Dítě s papírovou korunou představovalo měsíc září. Máchl kyjem a začala zrát jablíčka.

### **Zrakové vnímání figury a pozadí: Jablka**

Pracovní list, kde mají děti rozlišit siluety jablek od ostatních čar a vybarvit je červenou pastelkou. Příloha č. 12

### **Hra: Mám jablíčko, mám**

Chůze v kroužku se zpěvem písničky: *„Mám jablíčko, mám, komu já ho dám. Žádnému jinému jenom mému milému, tomu já ho dám. Tomu já ho dám.“* Jeden představuje Marušku, má v ruce jablko a stojí uprostřed kruhu. K závěru písně si někoho vybere a podaruje ho jablíčkem. Může říct, proč si vybral právě toho, či toho. Vybrané dítě jde doprostřed a hra pokračuje.

### **Reflexe**

Proč sis vybral a obdaroval určitého kamaráda? Co to způsobilo? Čím si to zasloužil? Někteří lidé jsou hodní, nikomu neubližují, dokonce i ostatním pomáhají. O těch se říká, že mají dobré srdce. Jejich srdíčka jsou milá a laskavá. A naopak někteří lidé jsou zlí,

lakomí, chladní, myslí jen na sebe. O jejich srdcích se říká, že je mají jako z kamene nebo z ledu.

### Srdce

Jaké srdce by asi měla Maruška a jaké Holena nebo macecha? Děti mají k dispozici prstové barvy a dvě srdce z papíru. Podle své fantazie vybarví jedno srdce Maruščino a jedno Holenino či macešino. Vytvořily též kolorovanou kresbu jedné postav z pohádky a srdce na ni nalepily.



Obr. 16: Srdce

Zdroj: Vlastní zpracování

A jak by nám bylo ve třídě s takovou macechou nebo Holenou, jsme si vyzkoušeli.

### Hra: Na Holenu

Představte si děti, že by nám tu ve školce všem bylo dobře, hezky jsme si tu spolu hráli, nikdo by si neubližoval, nepral se a jednoho dne by přišla do školky holčička jménem Holena a každému by něco prováděla. Říkala by třeba: „*Já tě kopnu! Já tě praštím! Já na tebe plivnu!*“ Jak by se pak asi děti v takové školce měly?

Následuje hra v kruhu, uprostřed chodí dítě s šátkem na ramenou, které představuje Holenu. U kohokoliv se zastaví, řekne mu, co zlého mu udělá. Dotyčný odpoví: „*Tohle mi nedělej!*“ a otočí se od Holeny zády. Postupně se otočí zády všechny děti, poté odchází pryč a Holena zůstává na koberci sama (Švejdrová, 2015).

## Reflexe

Jak asi může dopadnout ten, kdo dětem a lidem ubližuje? Děti si zkoušely hrát obě role, vciťovaly se do nich a společně jsme o nich diskutovali. Chtěly byste mít ve třídě takovou Holenu nebo macechu? Jak byste se zachovaly, kdyby vám někdo ubližoval? Co byste poradily tomu, kdo ubližuje?

Škoda, že se nepoučily ani macecha s Holenou. Možná mohlo být všechno jinak.

## Četba pohádky

*„Rychle si setřes jablíčka a utíkej domů,“ řekl jí Leden. Maruška tedy setřásla dvě jablíčka a hned utíkala.*

*Jablíčka byla dobrá, ale Holeně nestačila: „To jsi všechna jablka musela cestou sníst?“ zlobila se na Marušku. „Ne, jen jsem musela rychle utíkat pryč“, bránila se Maruška nařčení, ale Holena jí nevěřila. Byla rozmlsaná jablíčky a rozhodla se zajít si pro ně sama, a tak se vypravila na cestu ...*

*... Maruška starostlivě vyhlížela macechu se sestrou první den, druhý den... Ale už je nikdy neviděla. Od té doby šťastně hospodaří v chaloupce a nikdo už jí neubližuje.*

## Reflexe

Mohla pohádka dopadnout jinak? Poradily byste Holeně a maceše, co dělaly špatně?

Společně jsme pak pohádku zkoušeli zahrát podle nápadů dětí.

Postrkování, tahanice, ubližování jsme ve třídě neodbourali, na to bohužel jedna pohádka nestačila. Důležitý posun v komunikaci mezi dětmi je však markantní. Děti si navzájem dokáží říct, co jim vadí, co se jim nelíbí a není jim příjemné. Často slychávám ve třídě větu: „*To mi nedělej!*“ a jsem za ni ráda.

Doufám, že důležitým poselstvím pro děti z této pohádky je uvědomění si, že k lidskému životu přirozeně patří překážky. Když se jim ale člověk nevyhýbá, dokáže se jim postavit jako naše Maruška, vždycky vyjde jako vítěz.



## 6 Celkové shrnutí obou celků

Pohádka Dlouhý, Široký a Bystrozraký byla svým tajemnem, příběhem, postavami dětem velmi blízká. Do většiny činností se vciťovaly a s postavami z pohádek se ztotožňovaly, což vedlo k rozvoji spolupráce, kooperace s ostatními. Díky pohádkovým motivům se posilovaly vzájemné vazby mezi dětmi, to je patrné jak při ranních hrách, tak při řízených činnostech společných, partnerských cvičeních, zachraňovacích honičkách. Při školním výletě se rozdělily o svačinu, a když se jedna dívka zmáčela u potoka, nezdráhaly se a poskytly jí i náhradní oblečení.

Myslím si, že jim pohádka dala i poznat, že každý jsme jiný, něco jiného umíme, v něčem jiném jsme dobří méně, v něčem více. Dříve se nám stávalo, že děti nechtěly brát za ruku na vycházku jiné dítě vybrané učitelkou nebo jiné, než si zrovna přály ony. Tento nešvar úplně vymizel, již nemají problém jít za ruku s kýmkoliv.

Cílem pohádky O dvanácti měsíčkách bylo naučit děti rozlišovat vhodné a nevhodné chování a jednání lidí, dětí. Při realizaci pohádky jsem často zařazovala hry prosociální, hry v roli, ať už kladné, či záporné, narativní pantomimu i dramatizaci. Při diskusních kroužcích i reflexích dokázaly děti zhodnotit, posoudit chování macechy či Holeny. Dokázaly se však i dobře vciťit do pocitů Marušky. Bezprostředně po skončení projektu jsem však měla pocit, že si některé děti ještě potřebují vyzkoušet, jaké to je, být tím zlým. V našem školkovém světě si vyzkoušely, co takové zlobení obnáší a jaká reakce od dětí a učitelů bude následovat. Sváry však během několika dnů ustaly, jen sem tam si někdo vyzkouší, kam až může u dětí a učitelů zajít.

Díky pohádkovým projektům mezi sebou dokáží diskutovat a domluvit se na přijatelném kompromisu. Dokáží sdělit, co se jim nelíbí, dokáží říct dost. Zlepšila se i komunikace mezi učiteli a dětmi. I děti méně průbojné se zařazují do všech činností. Nikdo ve školce nepláče a každý zde má nějakou spřízněnou duši, na kterou se těší. V hlavičkách předškolních dětí je tolik nezodpovězených otázek, tolik starostí, tolik strachu, smutku, ale i radosti a smíchu. Toto nelehké období jim pomáhají pohádky překlenout, a proto mají svoji nezastupitelnou roli.

## Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na pohádku a její význam pro rozvoj předškolního dítěte v oblasti sociální, emocionální a kognitivní. Teoretická část mapovala vývojové etapy předškolního dítěte, vymezovala symboliku a charakteristické znaky pohádky a uvažovala o jejím využití a významu při vzdělávání předškolních dětí.

Cílem praktické části bylo vytvořit pohádkové projekty s ohledem na vývojové možnosti dětí, aby respektovaly potřebu pohybu a pestré střídání činností. Při sestavování projektů byly stanoveny cíle vycházející z RVP PV, zaměřené na rozvoj pohybových schopností, pozornosti, paměti, tvořivosti, podpory řečových i kooperativních dovedností, posilování přirozených poznávacích citů. Na základě takto připraveného plánu byl projekt realizován v mateřské škole v západočeském kraji s 18 předškolními dětmi po dobu deseti týdnů. Při realizaci byly použity metody situačního, prožitkového i spontánního učení. Důležitou součástí byla i průběžná a závěrečná reflexe s dětmi.

Výsledky této práce ukazují, jak organizovat a realizovat pohádkové činnosti v mateřské škole způsobem, který je pro děti vhodný a přínosný, naznačuje cestu, jak zacházet s pohádkovým žánrem v edukaci předškolních dětí. Potvrzují, že pohádka je žánrem, který do prostředí mateřské školy bezpochybně patří.

## Seznam použitých zdrojů

- BETTELHEIM, Bruno, 2017. *Za tajemstvím pohádek*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-1172-3.
- BUBENÍČKOVÁ, Petra, 2008. *Současnost literatury pro děti a mládež*. Liberec : Technická univerzita Liberec. ISBN 978-80-7372-309-5.
- CLAYCOMB, Patty, 1996. *Školka plná zábavy*. Praha : Portál. ISBN 80-7367-120-4.
- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří, 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-456-X.
- ČEŇKOVÁ, Jana, eds., 2006. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha : Portál. ISBN 80-7367-095-X.
- ČERNOUŠEK, Michal, 1990. *Děti a svět pohádek*. Praha : Albatros. ISBN 80-00-00060-1.
- DOLÁKOVÁ, Sylvie, 2015. *Umíte to s pohádkou*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-0933-1.
- HERMAN, Marek, 2008. *Najděte si svého marťana*. Olomouc : Hanex. ISBN 978-80-260-6070-3.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2013. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha : Grada Publishing. ISBN 978-80-247-0870-6.
- MERTIN, Václav, GILLERNOVÁ, Ilona, eds., 2010. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha : Portál. ISBN 978-80-7367-627-8.
- NÁDVORNÍKOVÁ, Hana, 2011. *Kognitivní činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha : RAABE. ISBN 978-80-86307-87-9.
- PEISERTOVÁ, Alena, 2011. *České pohádky*. Praha : Fortuna Libri. ISBN 978-80-7321-580-4.
- PEŠKA, Vlastimil, 1997. *Dlouhý, Široký a Bystrozraký*. Brno : Schneider. ISBN 80-85796-35-X.
- SMITH, A. Charles, 1994. *Třída plná pohody*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-602-0.
- STREIT, Jakob, 1992. *Proč děti potřebují pohádky*. Praha : Baltazar. ISBN 80-900307-4-2.

SVOBODA, Jan, 2014. *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-0603-3.

SVOBODA, Jiří, V., 1972. *Za pohádkou pohádka z kouzelného kukátka*. Praha : Práce.

SVOBODOVÁ, Eva, 2010. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha : RAABE. ISBN 978-80-87553-64-0.

SVOBODOVÁ, Eva, ŠVEJDOVÁ, Hana, 2011. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-0020-8.

SVOBODOVÁ, Eva, VÍTEČKOVÁ, Miluše, eds., 2017. *Osobnost předškolního pedagoga*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-1243-0.

ŠVEJDOVÁ, Hana, 2016. *Předškolní vzdělávání v praxi. Není babka jako babka a drak jako drak*. Klatovy : Mgr. Hanka Švejdová.

ŠVEJDOVÁ, Hana, 2015. *Předškolní vzdělávání v praxi. Zlobím, zlobíš, zlobíme aneb pravdivě do jara*. Klatovy : Mgr. Hanka Švejdová.

ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, V., ŠVEJDOVÁ, H., 2000. *Hrajeme si s pohádkami: dramatická výchova v mateřské škole*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-355-2.

VAŘEJKOVÁ, Věra, 1998. *Česká autorská pohádka*. Brno : CERM. ISBN 80-7204-092-8.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I*. Praha : Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie – Dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál. ISBN 80-7178-308-0.

ŽÁČEK, Jiří, 2007. *Velká kniha básniček a pohádek*. Praha : Fragment. ISBN 978-80-253-0442-6.

## Internetové zdroje

MLČOCH, Zbyněk, 2000. Proč je dobré dětem číst pohádky a jak pohádky vybrat. *Zbynekmlcoch.cz* [online]. 2012 [cit. 13. června 2018]. Dostupné z: <<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/texty/deti-chovani-zdravi/proc-je-dobre-detem-cist-pohadky-a-jak-pohadky-vybrat>>.

PAVLICA, Jiří, 2015. Jiří Pavlica a Hradišťan. *Hradistan.cz* [online]. 2018 [cit. 12. června 2018]. Dostupné z: <<http://www.hradistan.cz/diskografie/hradistan-live-co-se-neveslo/text/mesice>>.

POSKIEROVÁ, Lucie, 2009. Co nabízí pohádkoterapie. *Čtenář* [online]. 2009, č. 61 [cit. 10. června 2018]. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <<https://ctenar.svkkl.cz/clanky/2009-roc-61/0708-2009/co-nabizi-pohadkoterapie-60-444.htm>>.

VORENA, 2008. O dvanácti měsíčkách. *Detskestranky.cz* [online]. 2008 [cit. 10. června 2018]. Dostupné z: <<https://www.detskestranky.cz/o-dvanacti-mesickach/>>.

## Seznam obrázků

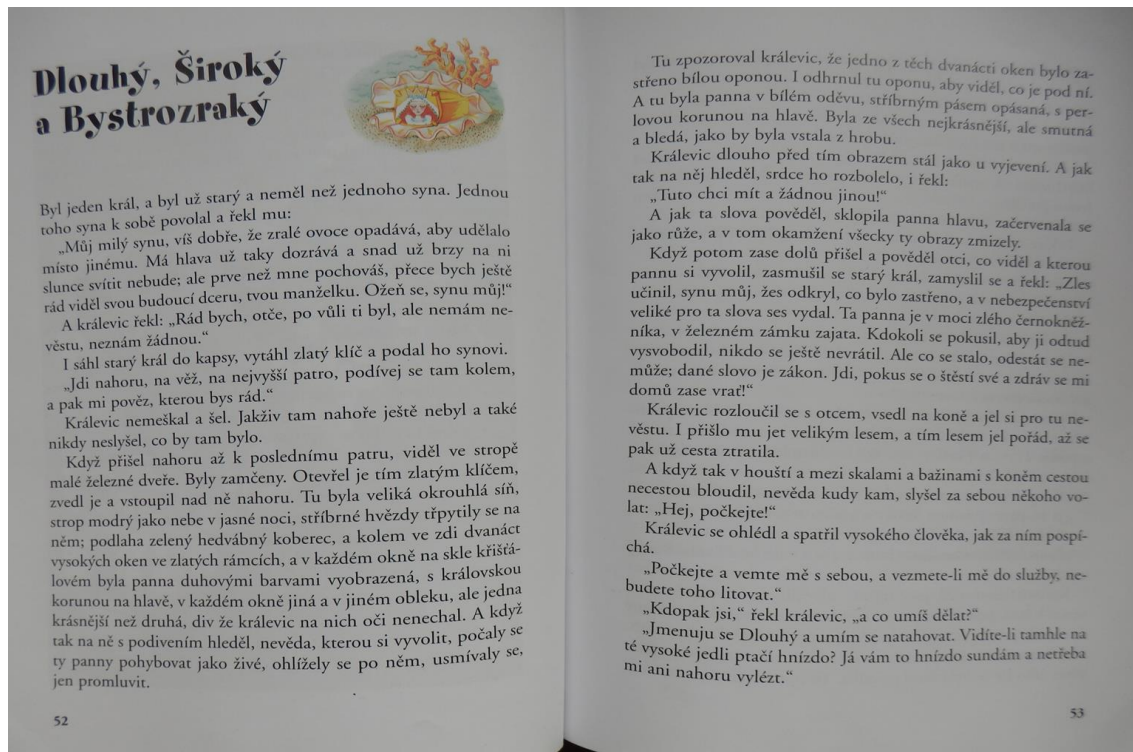
Obr. 1: Klíč k hradní bráně .....	26
Obr. 2: Na hradě .....	27
Obr. 3: Papírový hrad .....	28
Obr. 4: Výroba erbů .....	30
Obr. 5: Princezna .....	31
Obr. 6: Pokusy s natahováním .....	33
Obr. 7: Pan Široký .....	34
Obr. 8: Černokněžíkův hrad .....	37
Obr. 9: Drahokam .....	40
Obr. 10: Moře .....	40
Obr. 11: Vodní tvorové .....	41
Obr. 12: Sněhové cesty .....	48
Obr. 13: Zasněžená krajina .....	48
Obr. 14: Palčáky .....	49
Obr. 15: Březen čaruje .....	52
Obr. 16: Srdce .....	55

## Seznam příloh

Příloha č. 1: Pohádka Dlouhý Široký a Bystrozraký.....	64
Příloha č. 2: Papírový koník s hřívou .....	68
Příloha č. 3: Píseň Hopsa hejsa.....	69
Příloha č. 4: Píseň Já jsem Dlouhý .....	70
Příloha č. 5: Pracovní list Dlouhý se natahuje .....	71
Příloha č. 6: Píseň Širokého .....	72
Příloha č. 7: Krmení Širokého .....	73
Příloha č. 8: Píseň Bystrozrakého .....	74
Příloha č. 9: Cvičení ve trojicích.....	75
Příloha č. 10: Mořský obrázek .....	76
Příloha č. 11: Pracovní list vločky .....	77
Příloha č. 12: Pracovní list jablíčka .....	78

## Přílohy

### Příloha č. 1: Pohádka Dlouhý Široký a Bystrozraký





I začal se Dlouhý natahovat, tělo jeho kvapem rostlo, až byl tak vysoký jako ta jedle; pak sáhl pro to hnízdo a v okamžiku smrštil se zas a králevici ho podává.

„Dobře svůj kousek umíš. Ale co mi jsou ptačí hnízda platna, jestliže mě z toho lesa nemůžeš vyvést!“

„Hm, to je lehká věc.“ řekl Dlouhý a začal se zas natahovat, až byl třikrát tak vysoký jako nejvyšší borovice v lese. Ohlédl se kolem a povídá:

„Támhle tou stranou máme nejbliž z lesa ven.“

Pak se smrštil, vzal koně za uzdu a šel napřed, a prve nežli se králevic nadál, byli za lesem.

„Támhle, pane, jde můj kamarád.“ řekl Dlouhý a ukázal na rovinu. „Toto byste taky měl do služby vzít, věru že by vám dobře posloužil.“

„Křikni na něj a zavolej ho, abych viděl, co je zač.“

„Je to, pane, trochu daleko.“ řekl Dlouhý, „sortva by mne uslyšel, a dlouho by trvalo, než by přišel, protože má mnoho co nosit. Radši pro něj doskočím.“

Tu se zas Dlouhý natáhl tak vysoko, že se mu až hlava pohřížila v oblacích, udělal dva tři kroky, vzal kamaráda za ramena a postavil ho před králevicem. Byl to chlapík zavalitý, měl břicho jako čtyřvěderní soudek.

„Kdopak jsi,“ zeptal se ho králevic, „a co umíš udělat?“

„Já se, pane, jmenuju Široký a umím se rozšiřovat.“

„Tedy se mi ukáž.“

„Pane, ujíždějte honem – honem zpátky do lesa!“ volal Široký a počal se nadýmat.

Králevic nerozuměl, proč ujíždět; ale vida, že Dlouhý kvapem uhaní k lesu, pobodl koně a jel rychle za ním. A měl svrchovaný čas ujíždět, sic by ho byl i s koněm Široký zamačkal, jak mu břicho kvapně na všechny strany rostlo; bylo ho najednou všude plno, jako by se byla hora přivalila. Tu potom Široký přestal se

nadýmat, odfoukl si, až se lesy ohýbaly, a udělal se zas takovým, jako byl prve.

„Tys mě prohnal!“ řekl mu králevic. „Ale takového chlapíka každý den nenajdu; pojď se mnou.“

A tak potom ubírali se dál. Když přišli blízko k těm skalám, potkali jednoho, a ten měl oči zavázané šátkem.

„Pane, to je náš třetí kamarád,“ povídá Dlouhý, „toho byste měl taky do služby vzít; věru že by vám darmo nejedl.“

„Kdopak jsi,“ zeptal se králevic, „a proč máš oči zavázané? Vždyť nevidíš na cestu.“

„Hoj, pane, naopak; právě proto, že příliš vidím, musím si oči zavazovat. Já zavázanýma očima vidím tak jako jiný nezavázanýma. Když si je rozevžu, skrz naskrz všecko prohlídnu. A když se bystře na něco podívám, chytne to plamenem, a co nemůže hořet, rozskočí se na kusy. Proto se jmenuju Bystrozraký.“

Pak obrátil se k protější skále, odvázal šátek a upěl na ni své zhavé oči; skála začala praštet a kusy litaly z ní na všechny strany, a za maličkou chvíli z ní nezůstalo nic než hromada písku. A v tom písku třpytilo se něco jako oheň. Bystrozraký pro to došel a králevici to přinesl. Bylo to ryzí zlato.

„Hoho, tys chlapík penězi nezaplacený!“ řekl králevic. „Blázen, kdo by tvé služby nechtěl užít. Ale když máš tak dobrý zrak, podívej se přec a pověz mi, daleko-li mám ještě do železného zámku, a co se tam nyní děje.“

„Kdybyste jel, pane, sám,“ odpověděl Bystrozraký, „snad byste tam ani za rok nedorazil; ale s námi tam přijedete ještě dnes. Právě nám tam chystají večeři.“

„A co tam dělá moje nevěsta?“

„Za železnou mříží na vysoké věži černokněžník ji stržít.“

A králevic řekl:

„Kdos dobrý, pomoz mi ji vysvobodit!“

A oni všichni mu slíbili, že mu budou pomáhat. A tak ho vedli mezi ty sedivé skály tím průlomem, co Bystrozraký očima v nich udělal, a těmi skalami, vysokými horami i hlubokými lesy dál a dál; a kde byla v cestě jaká překážka, tu hned ti tři tovaryši odklídili. A když se slunce schylovalo k západu, počaly se hory nízit, lesy řidnout a skály schovávaly se mezi vřes; a když už bylo nad západem, viděl králevic nedaleko před sebou železný zámek; a když už zapadalo, jel po železném mostě do brány; a jakmile zapadlo, zdvihl se železný most od sebe sám, brány zavřely se jedním rázem, a králevic i tovaryši jeho byli v železném hradě zajati.

Když se tu v nádvoří ohlédl, dal králevic koně svého do konírny – a bylo mu tu všecko přichystáno – a potom šli do zámku. V nádvoří, v konírně, v zámecké síni i v pokojích viděli v soumraku mnoho lidí bohatě přestrojených, pánů i služebníků, ale nikdo z nich ani se nepohnul – byli všichni zkamenní. Prošli několik pokojů a přišli do večeřadla. To bylo jasně osvětleno, vprostředku veliký stůl, na něm dobrých jídel a nápojů dost, a prostřeno bylo čtyřem osobám. Čekali, čekali, mysleli, že někdo přijde; ale když nikdo dlouho nepřicházel, sedli a jedli a pili, co hrdlo ráčilo.

Když se najedli, počali se ohlížet, kde budou spát. Vtom nenašli rozlité se dveře rázem a do pokoje vstoupil černokněžník, shrbený stařec v dlouhém černém oděvu, hlavu holou, šedivé vousy po kolena a místo opasku tři železné obruče. Za ruku vedl krásnou, překrásnou pannu, bíle oblečenou; měla na těle stříbrný pás a perlovou korunu na hlavě, ale byla bledá a smutná, jako by byla vstala z hrobu. Králevic hned ji poznal, skočil a šel jí naproti. Ale dřív než mohl slovo promluvit, ozval se černokněžník:

„Vím, proč jsi přišel, tuto královnu chceš odtud odvést. Herež! Budíž tak, vem si ji, jestliže ji po tři noci dovedeš uhlídat, aby ti



neušla. Ujde-li ti, zkameníš i se svými služebníky, jako všichni, co přišli prve než ty.“

Potom ukázal královně na sedadlo, aby si sedla, a odešel.

Králevic nemohl z té panny ani oči spustit, jak byla krásná. I začal k ní mluvit, ptal se jí všelicos; ale neodpovídala, neusmála se a na nikoho ani nepohlédla, jako by byla z mramoru. Sedl si vedle ní a umínil si celou noc nespát, aby mu neušla; a pro větší jistotu natáhl se Dlouhý jako řemen a ovinul se kolem celého pokoje podle stěn; Široký posadil se do dveří, nadmul se a začpal je tak, že by ani myška nebyla proklouzla, a Bystrozraký postavil se k sloupu prostřed pokoje na hlídku. Ale za chvilku všichni začali dřímat, usnuli a spali celou noc, jako by je do vody hodil.

Ráno, když se počalo rozednívat, králevic první se probudil, ale jako by mu byl někdo nůž do srdce vrazil – královna pryč. Ihned vzbudil služebníky a ptá se, co dělat.

„Nestarejte se, pane, nic!“ řekl Bystrozraký a bystře pohlédl oknem ven, „však už ji vidím! Sto mil odtud je les, a uprostřed lesa starý dub, a na tom dubu na vršku žalud – a ten žalud je ona. Ať mě Dlouhý vezme na ramena a dostaneme ji.“

A Dlouhý si ho hned naložil, natáhl se a šel, co krok, to deset mil, a Bystrozraký ukazoval cestu.

I neminulo ani, co by jednou okolo chalupy oběhl, a byli zase tu a Dlouhý králevici ten žalud podal:

„Pane, pusťte jej na zem!“

Králevic jej pustil, a v tom okamžení stála královna vedle něho. A když se slunce za horami začalo ukazovat, rozlily se hřmotné dveře a černokněžník vešel do pokoje a potutelně se usmíval; ale když tu královnu spatřil, zamračil se, zabručel – a třeskl jedna železná obruč na něm praskla a odskočila. Pak vzal pannu za ruku a odvedl ji pryč.

Celý den pak neměl králevic co dělat než chodit po zámku

58

i kolem zámku a dívat se, co kde bylo divného. Všude jako by byl v jediném okamžení život vyhnul.

V jedné síni viděl nějakého králevice, jak držel oběma rukama napřažený tesák, jako by chtěl někoho v půli přetít, ale rána nedopadla, zkameněl. V jednom pokoji byl zkamenělý rytíř, jako by ve strachu před někým utíkal, a brknou o práh, vzal pochopa, ale nedopadl. Pod komínem seděl nějaký sloužící, držel v jedné ruce kus pečeně od večere a druhou nesl sousto do úst, ale nedonesl, i on zkameněl. A mnoho jiných ještě tu viděl zkamenělých, každého tak a v tom postavení, co byl, když černokněžník řekl: „Zkameňte!“ A taky mnoho krásných koní tu viděl zkamenělých, v zámku i okolo zámku všechno pusto i mrtvo: stromy byly, ale bez listí; luka byla, ale bez trávy; řeka byla, ale netekla; nikdež ani ptáčka zpěváčka, ani kvítka země ditka, a ve vodě ani rybičky běličky.

Ráno, v poledne i večer našel králevic se svými tovaryši v zámku dobrou a hojnou hostinu; jídla sama se nosila, víno samo se nalívalo. A když bylo po večeri, otevřely se zase dveře a černokněžník přivedl královnu, aby ji králevic uhlídal. Ačkoli si všichni umínil, že všemožně se budou bránit, aby neusnuli, nebylo to nic platné, usnuli zas.

A když se ráno za svítání králevic probudil a viděl, že královna zmizela, skočil a zatáhl Bystrozrakého za rameno: „Hej, vstávej, Bystrozraký! Víš-li, kde je královna?“

Ten protřel si oči, hledí a povídá:

„Už ji vidím! Dvě stě mil odtud je hora, v té hoře skála a v té skále drahý kámen – a ten kámen je ona. Když mě tam Dlouhý donese, dostaneme ji.“

Dlouhý hned ho vzal na ramena, natáhl se a šel – co krok, to dvacet mil. Bystrozraký pak upřel na horu své žhavé oči, hora se rozsypala a skála v ní se rozskočila na tisíc kusů a mezi nimi třípytil se drahý kámen. Ten vzali a králevici přinesli; a jak jej na zem

59

pustil, stála tu královna zas. A když potom černokněžník přišel a ji tu viděl, zlostí zajiskřily se mu oči – a třeskl zas jedna železná obruč praskla na něm a odletěla. Zabručel a královnu z pokoje odvedl.

Ten den bylo zase všechno tak jako včera. Po večeri černokněžník zase královnu přivedl, podíval se králevici do očí a posměšně prohodil:

„Uvidí se, kdo s koho: zdali ty zvítězíš, anebo já!“ A s těmi slovy odešel.

I dali si dnes všichni tím pilnější práci, aby se ubránili před usnutím; nechťeli si ani sednout, chtěli celou noc prochodit, ale všechno nadarmo, byloť jim uděláno: jeden po druhém usnul chodě, a královna zase zmizela.

Ráno probudil se králevic nejdřív, a když tu královnu neviděl, vzbudil Bystrozrakého:

„Hej, vstávej, Bystrozraký! Podívej se, kde je královna!“

Bystrozraký dlouho hleděl ven. „Hó, pane!“ povídá, „daleko je, daleko! Tři sta mil odtud je černé moře, prostřed toho moře na dně leží skořepina, v té skořepině zlatý prsten – a ten prsten je ona. Však nestarejte se, přece ji dostaneme! Ale dnes musí Dlouhý také Širokého s sebou vzít, budeme ho potřebovat!“

Dlouhý vzal na jedno rameno Bystrozrakého, na druhé Širokého, natáhl se a šel – co krok, to třicet mil. A když přišli k černému moři, ukazoval mu Bystrozraký, kam má pro tu skořepinu do vody sáhnout. Dlouhý natahoval ruku, co mohl nejvíc, ale ke dnu přece nemohl dostačit.

„Počkejte, kamarádi, jen maličko počkejte, však já vám pomohu,“ řekl Široký a nadmul se, co mu břicho stačilo; pak se položil na břeh a pil. Za maličkou chvilku opadla voda tak, že Dlouhý lehoučko dna dosáhl a skořepinu ven z moře vynesl. I vyndal z ní prsten, vzal kamarády na ramena a pospíchal zpátky. Ale na cestě mu bylo přece trochu těžko se Širokým běžet, pro-

60

tože měl půl moře vody v sobě; i setřásl ho v jednom širokém údolí z ramena na zem. Bouchlo to, jako když mých z věže pustí, a v okamžení bylo celé údolí pod vodou jako veliké jezero; Široký sám ledva z něho vylezl.

Zatím bylo v zámku králevici už velice těžko; sluneční záře začala se za horami ukazovat a služebníci ještě se nevraceli; a čím plamenitější paprsky vzhůru vystupovaly, tím větší byla jeho úzkost; smrtelný pot se mu vyrázel na čele. Brzy pak ukázalo se slunce na východě jako tenký žhavý proužek – a vtom rozevřely se dveře silnou ranou, na prahu stál černokněžník, ohlížel se kolem po pokoji a vida, že královny tu není, šeredně se zachechtal a vkročil do pokoje. Ale vtom chrákl rozskočilo se okno na kusy a zlatý prsten padl na zem, a v okamžení tu stála královna.

Když Bystrozraký viděl, co se v zámku děje a v jakém nebezpečí je jeho pán, pověděl to Dlouhému; Dlouhý udělal krok a hodil prsten oknem do pokoje. Černokněžník zlostí zařval, až se zámek otřásl, a tu praskl! Třetí železná obruč na něm pukla a odskočila, z černokněžníka udělal se havran a vyletěl tím rozdučeným oknem ven.

A tu hned ta krásná panna promluvila i děkovala králevici, že ji vysvobodil, a zčervenala jako růže. A v zámku i okolo zámku najednou všechno ožilo: ten, co držel v síni napřažený tesák, svihl jím do povětří, jen to zafičelo, a pak jej zastrčil do pochvy; ten, co brknul o práh, dopadl na zem, ale hned zase vstal a popadl se za nos, má-li ho ještě celý; ten, co seděl pod komínem, vstřčil to sousto pečeně do pusy a jedl dál; a tak každý dělal, co počal a kde přestal. V konírnách vesele dupali a řehtali koně; stromy okolo zámku zelenaly se jako břchl, na lukách bylo plno strakatého kvítí, vysoko v povětří švitořil skřivánek a v bystré řece proháněla se hejna drobných rybiček. Všude živo, všude veselo!

Zatím sešlo se mnoho pánů do pokoje, kde byl králevic, a všichni mu za vysvobození své děkovali. Ale on řekl:

61

„Mně nemáte co děkovat; kdyby nebylo mých věrných služebníků Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého, byl bych také tím, čím jste byli vy.“

Starý král plakal radostí, že se synovi jeho tak poštětilo; myslel, že už se nevrátí. Brzy potom byla hlučná svatba, trvala tři neděle, všichni páni, co je králevic vysvobodil, byli pozváni. Když bylo po svatbě, ohlásili se Dlouhý, Široký a Bystrozraký mladému králi, že půjdou zas do světa hledat práci. Mladý král jim domlouval, jen aby u něho zůstali.

„Všecko vám dám, co budete do smrti potřebovat, nic nemusíte dělat!“

Ale jim se takové líné živobytí nelíbilo, vzali od něho odpuštění a šli. A od té doby se někde ve světě potloukají.



**Příloha č. 2: Papírový koník s hřívou**




Zdroj: Vlastní zpracování

### Příloha č. 3: Píseň Hopsa hejsa

**HOPSA, HEJSA**

*Allegretto* ♩ = 112

$C^2 = D^2$   
 $F = C$   
 $C = C$



*mf*

Hopsa, hejsa plno hub, roste v tomto le-se levá pravá šubidub čaroděj se třese.

V černém hradě z kamení plném divných znamení, levá, pravá

*D.S. al*

*- CODA*



## Příloha č. 4: Píseň Já jsem Dlouhý

**JÁ JSEM DLOUHÝ**

*Allegro vivace* ♩ = 120

The musical score is written for voice and piano. It features a 4/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Allegro vivace' with a metronome marking of 120. The score includes various musical notations such as dynamics (f, mf), articulation (accents), and performance instructions like 'ped.' and '(pedál simile)'. The lyrics are in Czech and describe a character named 'Dlouhý' who is proud of his long legs and can jump over seven hills.

Já jsem Dlouhý,  
já jsem Dlouhý,  
já jsem Dlouhý,  
já jsem Dlouhý,  
skočím za se - dmery řeky za sedmero pohoří

rád provázím  
slavné re - ky na souši i na moři

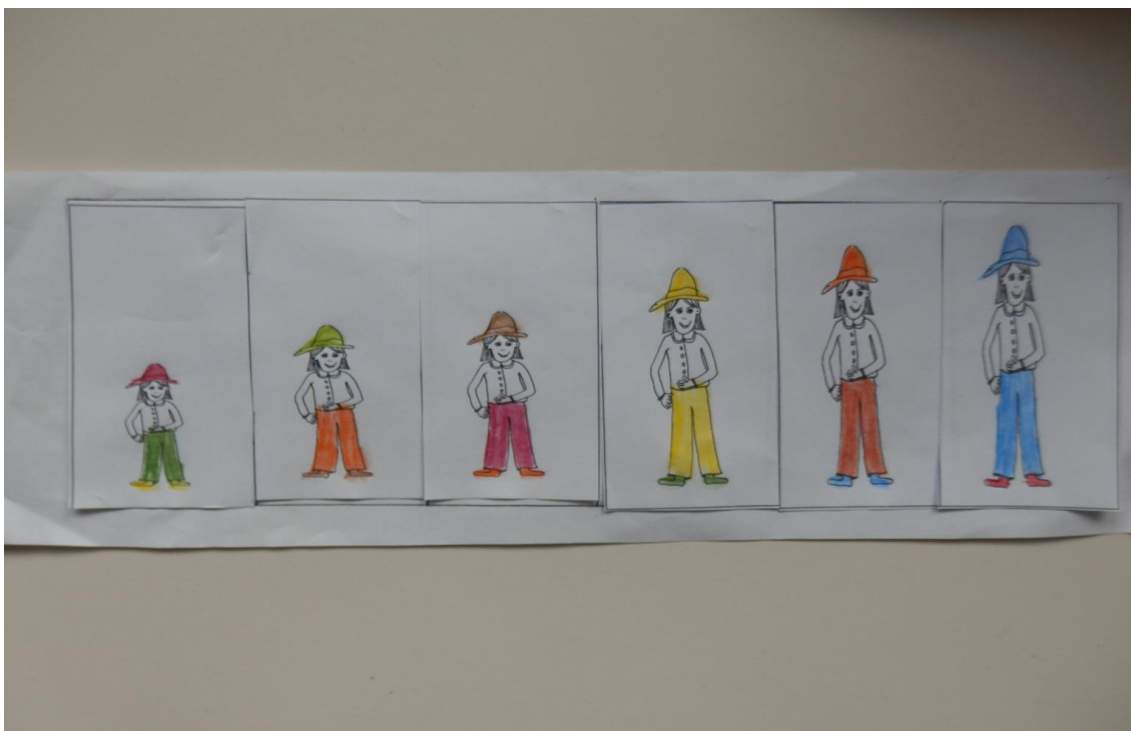
na mne si nikdo nevyskočí,  
nohy mám v blátě v nebi o - či.

- CODA

Da capo al

A cartoon illustration of a man with extremely long legs, wearing a red cap, a green jacket, blue trousers, and tall black boots with crisscrossing laces. He is holding a wooden drum and has a surprised expression. He is standing in a puddle of water, with raindrops falling around him. The background is a simple landscape with a few clouds.

**Příloha č. 5: Pracovní list Dlouhý se natahuje**



Zdroj: Vlastní zpracování

## Příloha č. 6: Píseň Širokého

**ŠIROKÝ**

*modo comico* ♩ = 80

hlu-bo-ší-ro ký, ký, ký,

Široký, Spolykám, široký, Spolykám, já mám boky nejen moře široký, Rečni švec a hlubo-ký. Nejen moře vypi - ju hlubo-ký

třeba moře s rybami i hluboký, žraloky, řekni švec a ale také vypiju poto-ky třeba moře protože jsem



## Příloha č. 7: Krmení Širokého



Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 8: Píseň Bystrozrakého

**PÍSEŇ BYSTROZRÁKÉHO**

*Alla menuet* ♩ = 192

*mf*

Když si sun - dám  
to však můj zrak

sátek z o - cí, zdá se že se tmí,  
proni - ka - v ý, všechno o - sle - pi.

*Allegro* ♩ = 192

*f*

Kouknu, šlehne plamen, kouknu, pukne kámen.

F *alla menuet*

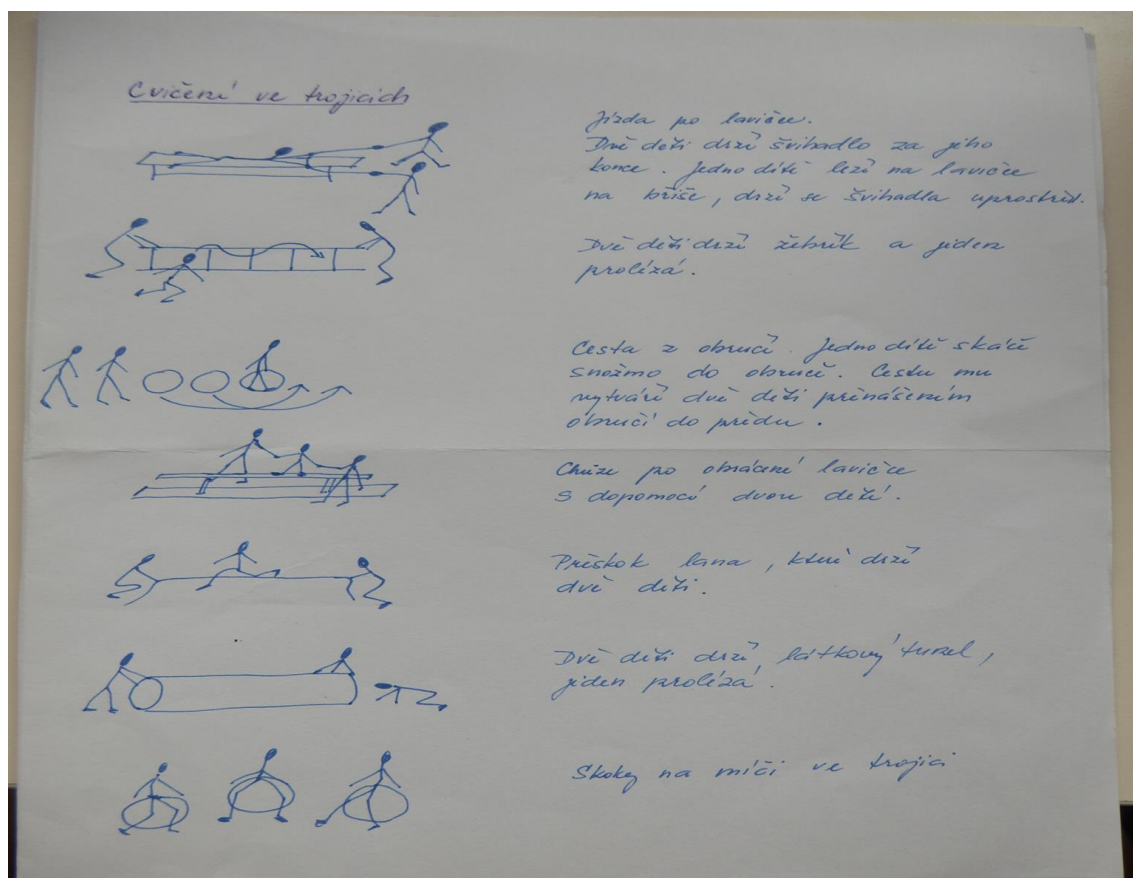
kouknu s tím je a - men.

D .♩. al

♩ - CODA



## Příloha č. 9: Cvičení ve trojicích

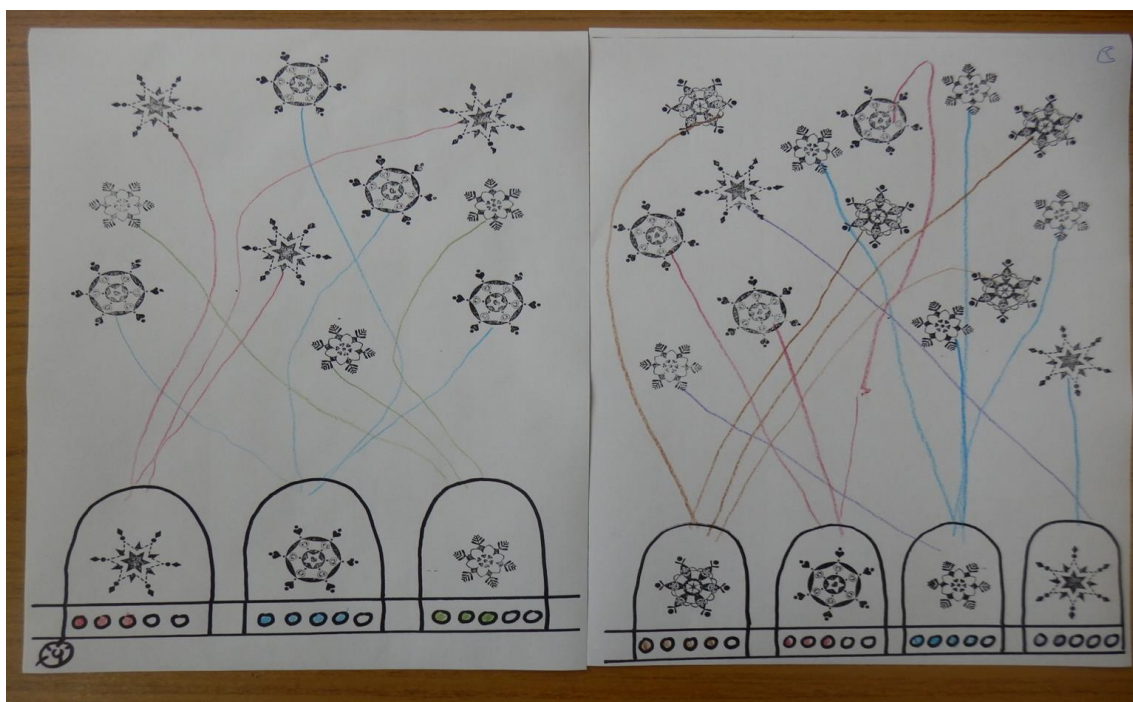


**Příloha č. 10: Mořský obrázek**



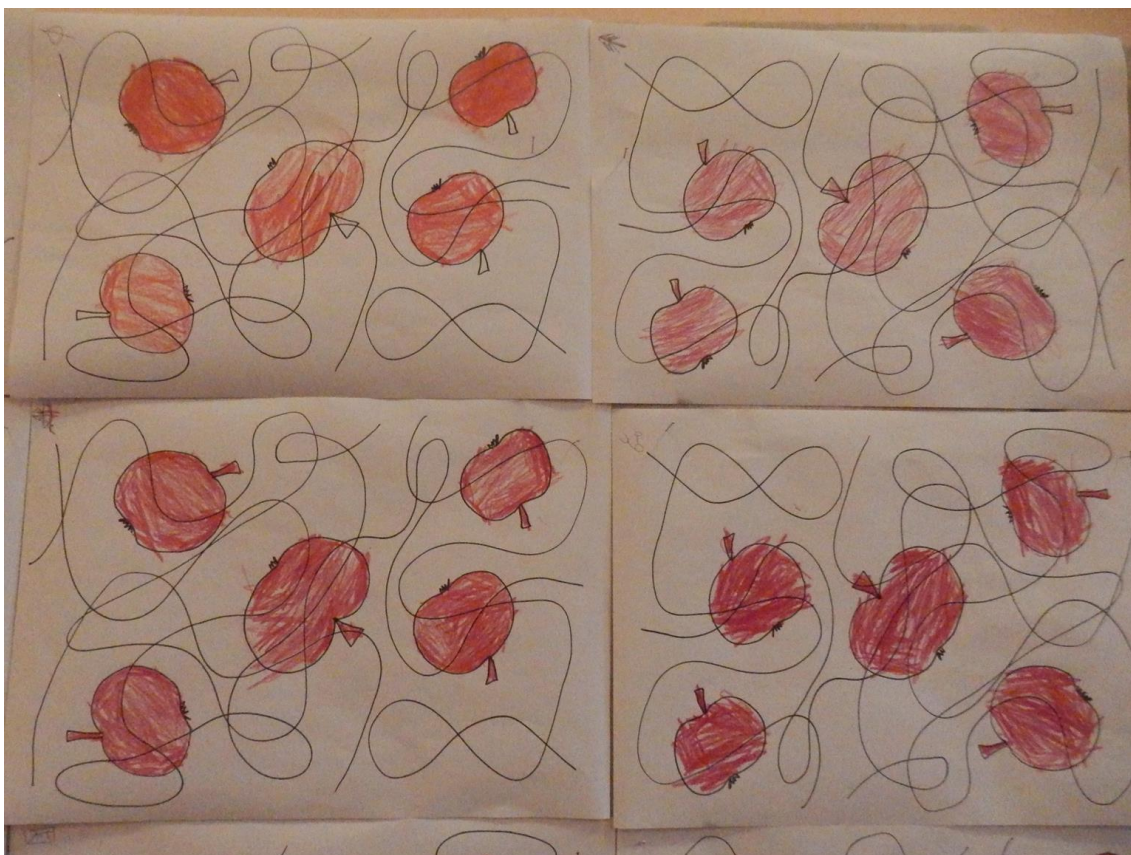
Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 11: Pracovní list vločky



Zdroj: Vlastní zpracování

**Příloha č. 12: Pracovní list jablíčka**



Zdroj: Vlastní zpracování